

Archeologienota

met uitgesteld vooronderzoek
Ichtegem, Kortemarkstraat

Titel
Archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Ichtegem Kortemarkstraat

Auteur(s)
Jasper Billemont

Opdrachtgever
Hectaar NV

BAAC-Projectnummer
2016-377

Plaats en datum
Gent, 5 augustus 2016

Reeks en nummer
BAAC Vlaanderen Rapport 210
ISSN 2033-6898

Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1	Administratieve gegevens:	1
1.2	Archeologische voorkennis	6
1.3	Onderzoeksopdracht	6
1.3.1	Aanleiding	6
1.3.2	Juridisch kader en onderzoekstraject	6
1.3.3	Beschrijving ingreep/ geplande werken	8
1.3.4	Randvoorwaarden	11
1.4	Strategie en werkwijze Bureauonderzoek	11
2	Assessment Bureauonderzoek	13
2.1	Methoden en technieken	13
2.2	Landschappelijke en bodemkundige situering	13
2.2.1	Topografische situering	13
2.2.2	Geologie en landschap	18
2.3	Historiek	29
2.4	Cartografische bronnen	30
2.5	Archeologische data	36
2.6	Gekende verstoringen	39
2.7	Besluit	42
2.7.1	Archeologische verwachting	42
2.7.2	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	42
2.7.3	Samenvatting gespecialiseerd publiek	43
2.7.4	Samenvatting breed publiek	43
2.8	Lijst met figuren	45
2.9	Bibliografie	45
3	Bijlagen	47
3.1	Privacyfiche (wordt afzonderlijk bijgeleverd)	47
3.2	Voorstel verkavelingsplan	47
3.3	Programma van Maatregelen (wordt afzonderlijk bijgeleverd)	47
3.4	Tabel met archeologische perioden	47

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens:

Naam site:	Ichtegem, Kortemarkstraat		
Onderzoek:	Archeologienota met uitgesteld vooronderzoek		
Ligging:	West-Vlaanderen, Ichtegem, Ichtegem, Kortemarkstraat		
Topografische kaart:	Zie onderaan paragraaf		
Kadaster:	Ichtegem, Ichtegem, Afdeling 1, Sectie C, Percelen: C950k, C951n, C951m ¹		
Kadasterkaart:	Zie onderaan paragraaf		
Coördinaten:	Noordwest:	x: 55969,9	y: 197296,6
	Noordoost	x: 56019,2	y: 197268,5
	Zuidoost	x: 56019,4	y: 197153,5
	Zuidwest	x: 55969,9	y: 197186,3
Opdrachtgever:	Hectaar NV		
	Westlaan 120		
	8800 Roeselare		
Uitvoerder:	BAAC Vlaanderen bvba		
Erkenningsnummer BAAC Vlaanderen:	2015/00020		
Projectcode BAAC Vlaanderen:	2016-377		
Projectcode bureauonderzoek:	2016F140		
Erkend archeoloog:	Jeroen Vanden Borre		
Erkenningsnummer erkend archeoloog:	2015/00021		
Bewaarplaats archief:	BAAC Vlaanderen bvba (tijdelijk)		
Wettelijk depot:	/		
Grootte projectgebied:	ca.5800 m ²		
Uitvoeringsperiode:	26 juni – 8 juli 2016		
Aanleiding:	Verkaveling met wooneenheden		

Plan met gekende verstoringen:

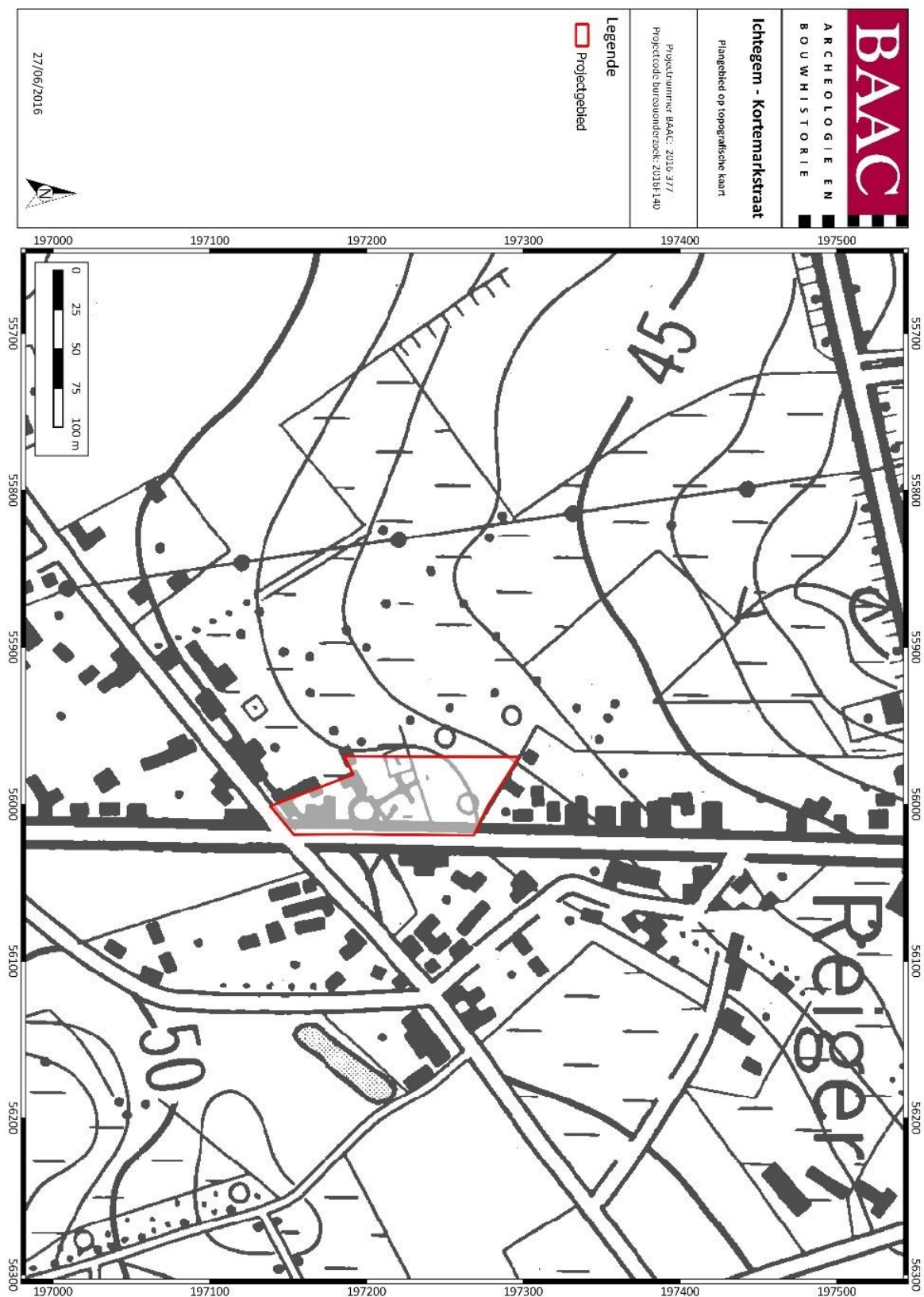
Op onderstaande orthofoto² is de recente bebouwing als mogelijke verstoring aangeduid. In het zuiden en centraal tegen de westelijke perceelsgrens stonden tot voor kort enkele bouweenheden. Wat de verstoring van deze bouwwerken op de ondergrond als implicatie heeft gehad kon echter niet worden achterhaald. Voor een uitvoeriger bespreking ivm. de verstoringen wordt verwezen naar paragraaf 2.6.

¹ CadGis FOD Financiën 2016

² Zie onderaan paragraaf

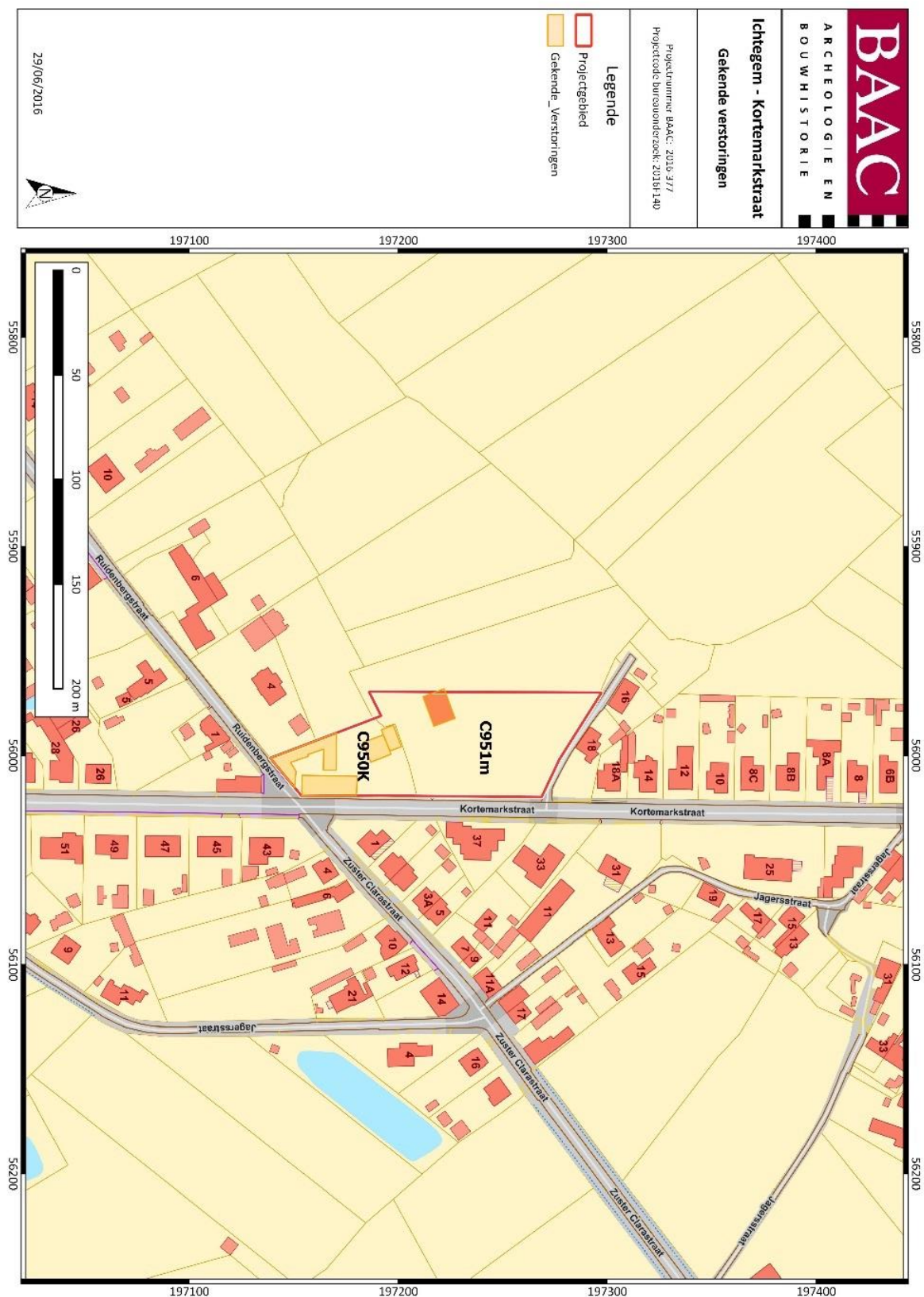
Resultaten (thesaurus):

nederzetting; ruggen; akkerland; boomgaard; Bronstijd;
grafcirkel; IJzertijd; Romeinse Tijd; wegen;
Middeleeuwen; ontginning; Nieuwe Tijd; hoeve.

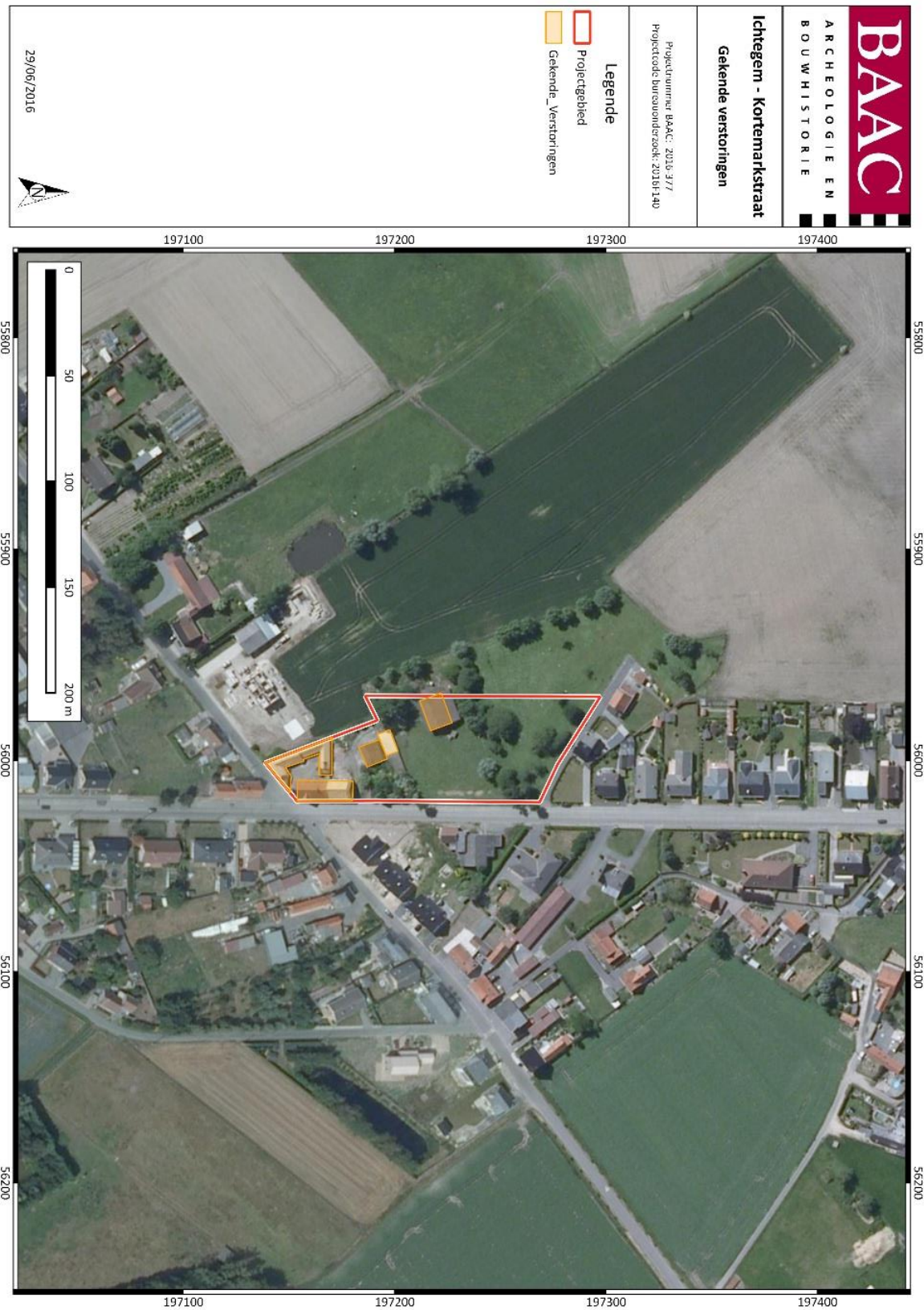
Figuur 1: Het plangebied weergegeven op de topografische kaart³

³ AGIV 2014

Figuur 2: Het plangebied weergegeven op de GRB (grootschalig)⁴ De loods centraal in het westen betreft nr. C951n.

⁴ Geopunt 2016

Figuur 3: Orthofoto met aanduiding van verstoringen in het landschap⁵

⁵ Geopunt 2016

1.2 Archeologische voorkennis

N.v.t.

1.3 Onderzoeksopdracht

1.3.1 Aanleiding

Naar aanleiding van een verkavelingsaanvraag heeft BAAC Vlaanderen bvba in opdracht van Hectaar NV een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door Hectaar NV een verkaveling gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen (waaronder de aanleg van wegenis, wooneenheden en bijhorende parkings) die qua omvang een directe bedreiging betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

Het onderzoek werd uitgevoerd in juni 2016 onder leiding van erkend archeoloog Jeroen Vanden Borre. Jasper Billemont werkte mee aan het onderzoek. Contactpersonen bij de opdrachtgever (*Hectaar NV*) was Mathias Vandaele. In de aangeleverde archeologienota worden de locatie van het terrein en de geplande werken geanalyseerd. Deze informatie wordt samen met de resultaten van een archeologisch vooronderzoek bestudeerd.

1.3.2 Juridisch kader en onderzoekstraject

Wanneer de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen volledig buiten een archeologische zone vallen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones, is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. De totale oppervlakte van het onderzoeksgebied te Ichtegem bedraagt ca. 5800 m² en valt buiten een archeologisch afgebakende zone (te raadplegen via het Geoportaal Onroerend Erfgoed⁶), m.a.w. een archeologienota dient bij de verkavelingsaanvraag te worden gevoegd. Ook is bij het raadplegen van het Geoportaal van Onroerend Erfgoed gebleken dat de onderzoekslocatie niet gelegen is binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed (GGA) te verwachten valt. Voor terreinen die binnen een GGA-zone liggen dient immers geen archeologienota te worden opgemaakt. Echter biedt dit (nog) geen sluitende garantie, daar verschillende in het verleden uitgevoerde archeologisch onderzoeken die resulteerden in een vrijgave, niet staan aangegeven in de betreffende GGA-kaartlaag. Voor dit plangebied is het echter geweten dat er nog geen archeologisch onderzoek werd uitgevoerd.

Daarnaast werden voor het plangebied geen waarden voor 'beschermde onroerend erfgoed' opgenomen in het Geoportaal.

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud in situ, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of ex situ, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis

⁶ <https://geo.onroerenderfgoed.be/>

van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren. Dit gebeurt in een prospectiefase die kan bestaan uit booronderzoek en/of gravend vooronderzoek in de vorm van proefsleuven en/of proefputten. Aangezien dit een archeologienota met uitgesteld traject betreft, is deze bureaustudie het eindtraject van deze archeologienota.

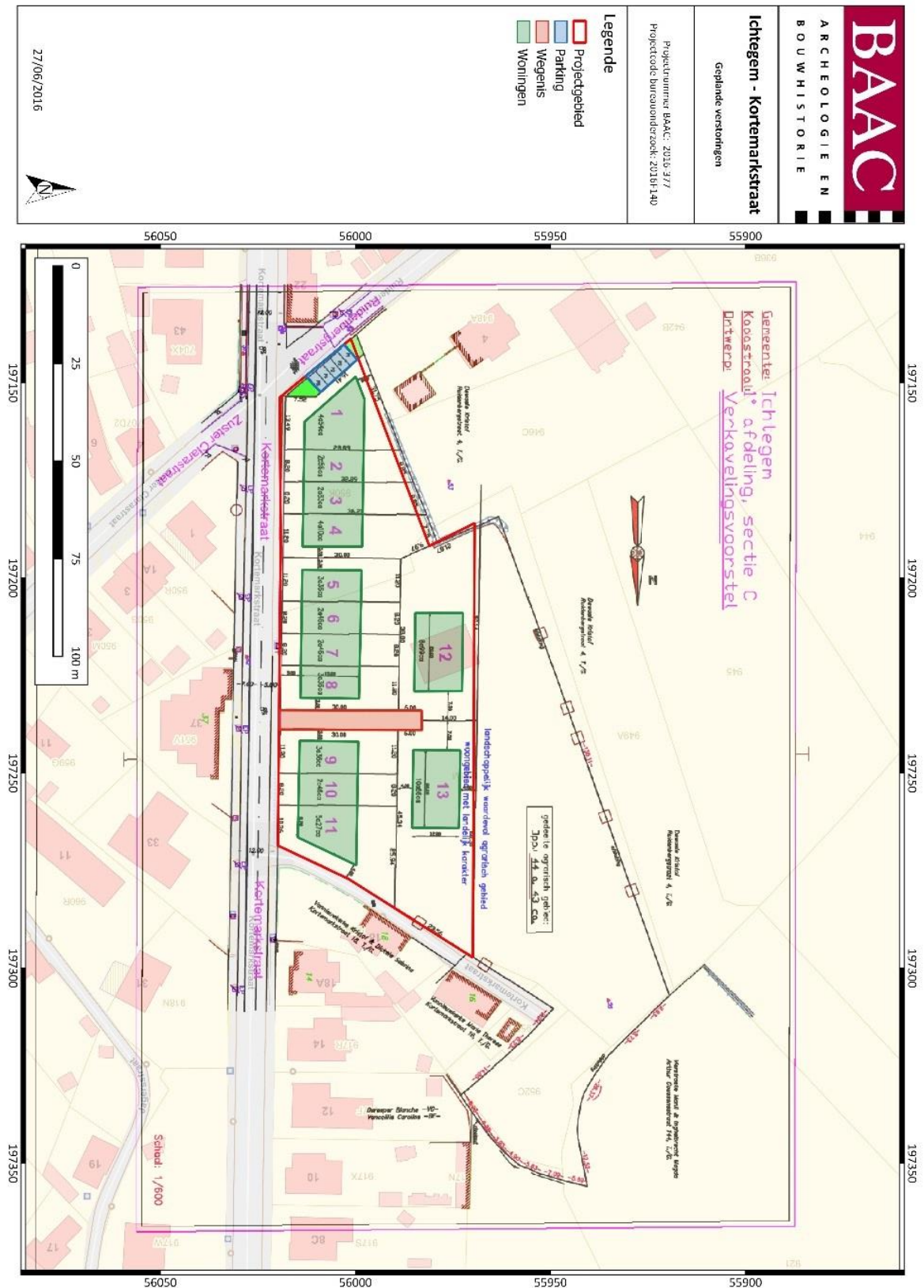
Deze archeologienota eindigt met een **Programma van Maatregelen** (bijlage), dat aanbevelingen formuleert voor een verder archeologisch traject. Dit kan een einde van het archeologisch onderzoek inhouden, maar ook een strategie voor bijkomend onderzoek, in de vorm van vooronderzoek met ingreep in de bodem. Binnen het uitgestelde traject dient dit onderzoek pas na het verlenen van de verkavelingsaanvraag te gebeuren.

Het doel van het **vooronderzoek met ingreep in de bodem** is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen). De resultaten hiervan worden beschreven in het verslag van resultaten in een nota. In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

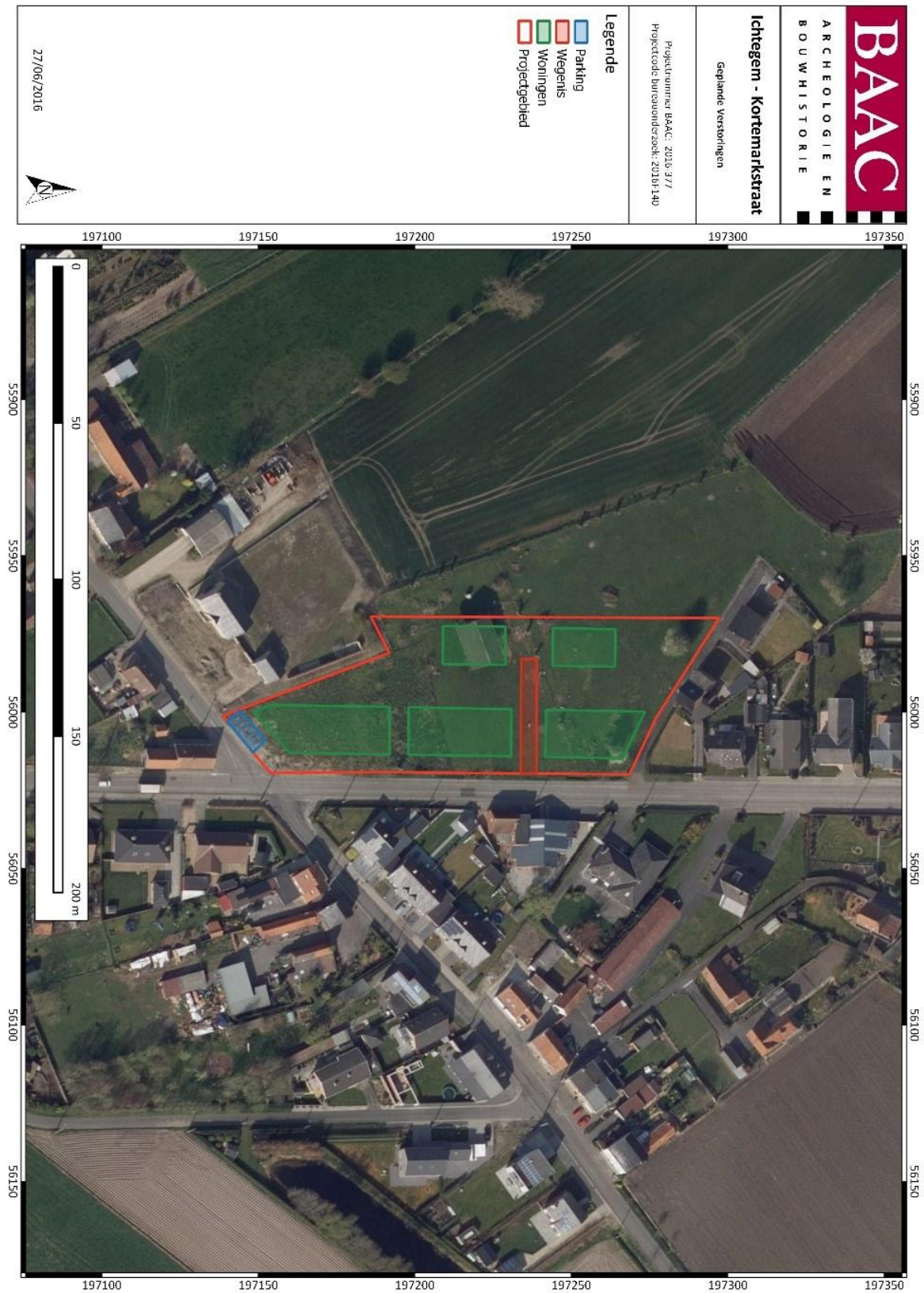
1.3.3 Beschrijving ingreep/ geplande werken

Opdrachtgever plant op het terrein de aanleg van een verkaveling. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd. De impact van de geplande ingreep is (nog) niet volledig in te schatten, aangezien de definitieve verkavelingsplannen nog niet bekend zijn. Gezien de dichtheid van de geplande bebouwing op de verkaveling en het feit dat er bijbehorende infrastructuur (wegenis, nutsleidingen) wordt aangelegd, mag worden uitgegaan van een zo goed als volledige verstoring van de archeologisch relevante lagen in de bodem. Voor deze archeologienota wordt dan ook een totale verstoring in acht genomen.

Als bijlage wordt het origineel van het voorstel voor verkavelingsplan meegeleverd.

Figuur 4: Grondplan van de geplande verkaveling⁷

Figuur 5: Geplande ingrepen geplot op een orthofoto⁸

⁸ Geopunt 2016

1.3.4 Randvoorwaarden

Vanwege het feit dat het terrein nog niet in eigendom van de opdrachtgever is, betreft het hier een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit houdt in dat het vooronderzoek met ingreep in de bodem zoals gesteld in het programma van maatregelen op een later tijdstip uitgevoerd dient te worden, na het verkrijgen van de verkavelingsaanvraag.

1.4 Strategie en werkwijze Bureauonderzoek

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting onderzoekslocatie, is deze te situeren binnen een breder landschappelijk-historisch kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en archeologische literatuur en de Centrale Archeologische Inventaris, evenals het Geoportaal van Onroerend Erfgoed.

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij worden de gekende archeologische, historische en geologische/geografische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd. Aansluitend wordt een uitgebreide cartografische analyse van de onderzoekslocatie uitgevoerd. Volgende kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart
- Bodemgebruikskaart
- Potentiële-bodemerosiekaart

Hierbij moet worden opgemerkt dat de bodemgebruikskaart feitelijk niet geschikt is voor bestudering op perceelsniveau. In de begeleidende tekst op de website van AGIV staat het volgende: *‘De informatie die door deze datasets gegeven wordt is kleinschalig. Dit heeft een belangrijke implicatie. De informatie die men haalt uit een groter gebied zoals bijvoorbeeld een provincie of het volledige Vlaamse gewest zal nauwkeuriger zijn dan de informatie die men tracht te halen uit bijvoorbeeld een bepaalde buurt. Dit wordt duidelijk wanneer ingezoomd wordt in het digitale bestand. Naarmate de kaart steeds meer vergroot wordt zal op een bepaald moment de samenhang tussen de verschillende bodemgebruikstypes verdwijnen. Het is dan ook sterk aan te raden deze kaart niet te gebruiken voor lokale studies. De informatie die hieruit gehaald wordt, is onzeker.’* ^[1] De kaart werd toegevoegd omdat

^[1] ^[1] https://download.agiv.be/Producten/Detail?id=12&title=Bodembedekkingsbestand_opname_2001

ze vereist wordt in de Code van Goede Praktijk, maar moet met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.

Historische en archeologische kaarten:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen/Popp-kaart
- Vandermaelen-kaart

De CAI-kaart wordt weergegeven met het grootschalig referentiebestand als onderkaart. De onmiddellijke omgeving rondom wordt op de Ferraris-, Atlas der Buurtwegen, Popp- en Vandermaelenkaart besproken. De beschrijving gebeurde onder meer op basis van de legende uit *België in kaart* ^[2]. Indien er een bijzondere locatie op te merken is, wordt deze, indien mogelijk, vernoemd bij naam en uitgebreider beschreven. De historische en archeologische kaarten worden gebruikt om een historisch-archeologische interpretatie van de locatie te bekomen.

De geomorfologische kaart werd niet geconsulteerd aangezien deze niet bestaat voor het plangebied.

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen door derden.

^[2] Beyaert et al

2 Assessment Bureauonderzoek

2.1 Methoden en technieken

Vermits onderhavige archeologienota enkel een bureauonderzoek omvat, is een assessment van sporen, vondsten en stalen en conservering niet van toepassing.

2.2 Landschappelijke en bodemkundige situering

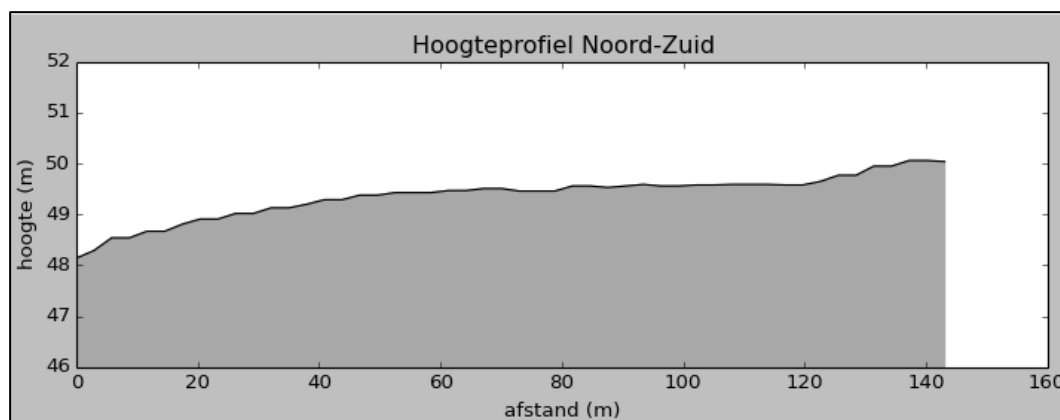
2.2.1 Topografische situering

Zoals te zien is op onderstaande figuur vinden we het onderzoeksterrein terug op de kruising van de Kortemarkstraat en Ruidenbergstraat in Ichtegem, een gemeente in de provincie West-Vlaanderen. De plaats ligt iets meer dan twee kilometer rechtstreeks ten zuiden van het centrum van de plaats Ichtegem en, zoals de straatnaam laat vermoeden, een kleine zes kilometer ten noorden van Kortemark.

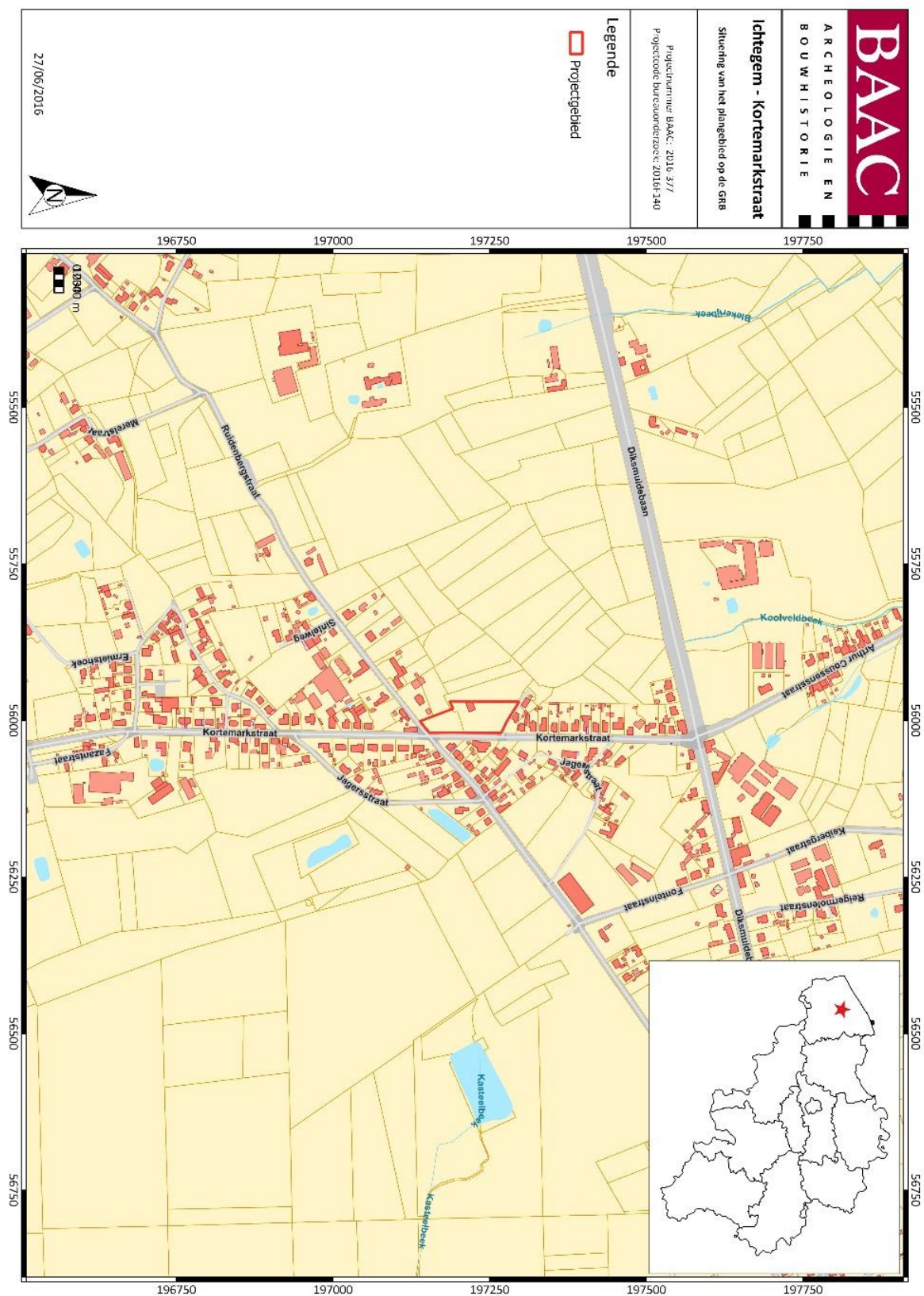
Het toponiem Ruidenbergstraat verwijst naar de gelijknamige verhoging in het landschap die zich hier grofweg oost-west uitstrekt en een noordelijk uitsteeksel kent richting de gemeente Koekelare die de aldus toepasselijk de naam Koekelareberg draagt (zie ook Figuur 8). De heuvel is een zuidwestelijke uitloper van het Plateau van Wijnendale, waarover verder meer.

De omgeving van het projectgebied kenmerkt zich door een landelijk karakter met verspreide hoeven en boerderijen. Langsheen de Kortemarksestraat en de Diksmuidebaan, net ten noorden van het projectgebied, vinden we lokaal echter behoorlijk wat recente lintbebouwing.

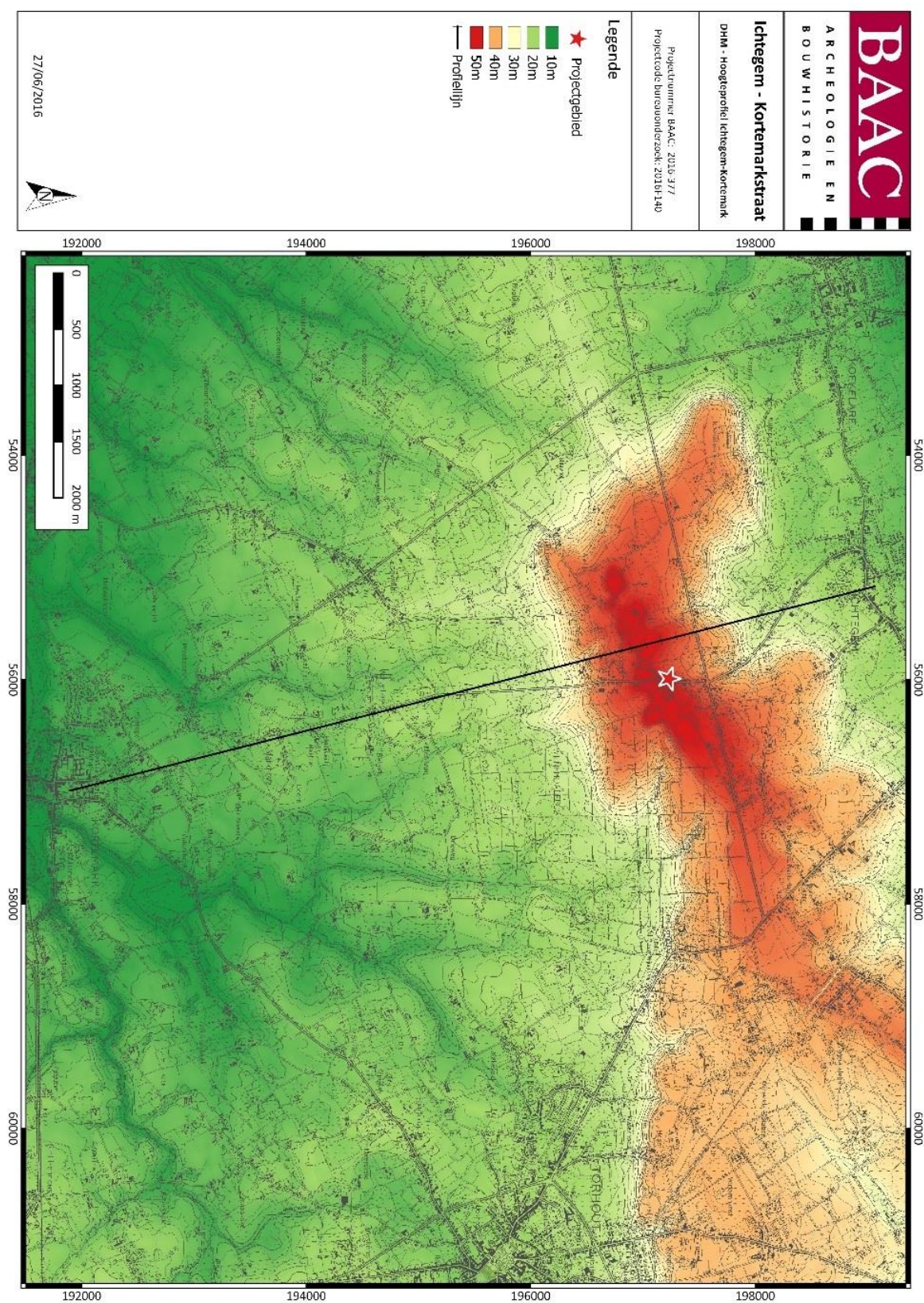
Indien we een hoogteprofiel vanaf het noorden tot het zuiden van het projectgebied nemen valt op dat het terrein licht en gelijkmatig stijgt naar het zuiden toe. Het noordelijk deel van het terrein ligt op een TAW-hoogte van ongeveer 48m en het terrein stijgt langzaam tot een hoogte van net geen 50m in het zuiden. Dit profiel levert ons echter weinig informatie over het omliggende landschap. Indien we echter een hoogteprofiel trekken vanaf het centrum van Ichtegem tot in Kortemark, ten zuiden van de site gelegen, valt wel het één en ander op dat ook op duidelijk wordt bij het bekijken van het Digitaal Hoogtemodel. Figuur 8 toont dit Digitaal Hoogtemodel. We zien heel duidelijk dat de site op een rug ligt die zich Oost-West uitstrekt tussen Kortemark en Ichtegem en uitloopt tot in Koekelare, ten noordwesten van het projectgebied.

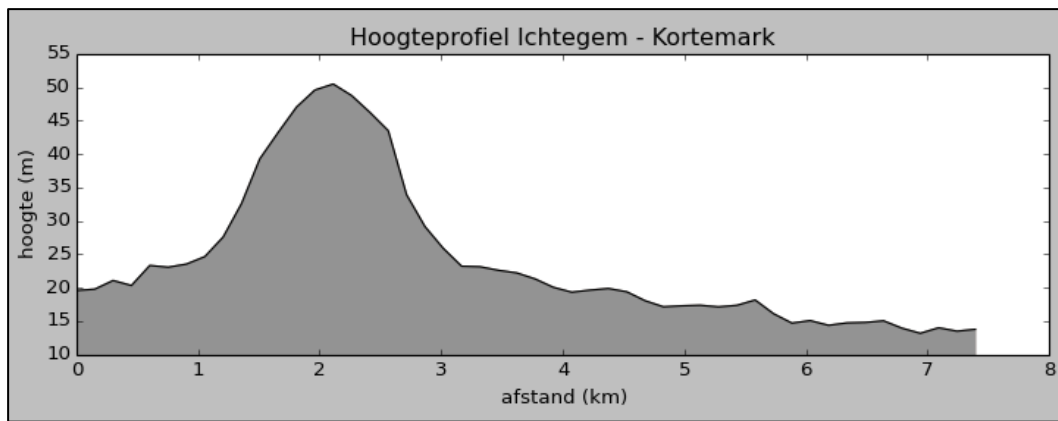

Figuur 6: Hoogteprofiel Noord-Zuid van het projectgebied⁹

⁹ Geopunt 2016

Figuur 7: Situering van het projectgebied op de GRB (kleinschalig)¹⁰Figuur 8: De locatie van het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II¹¹¹⁰ Geopunt 2016

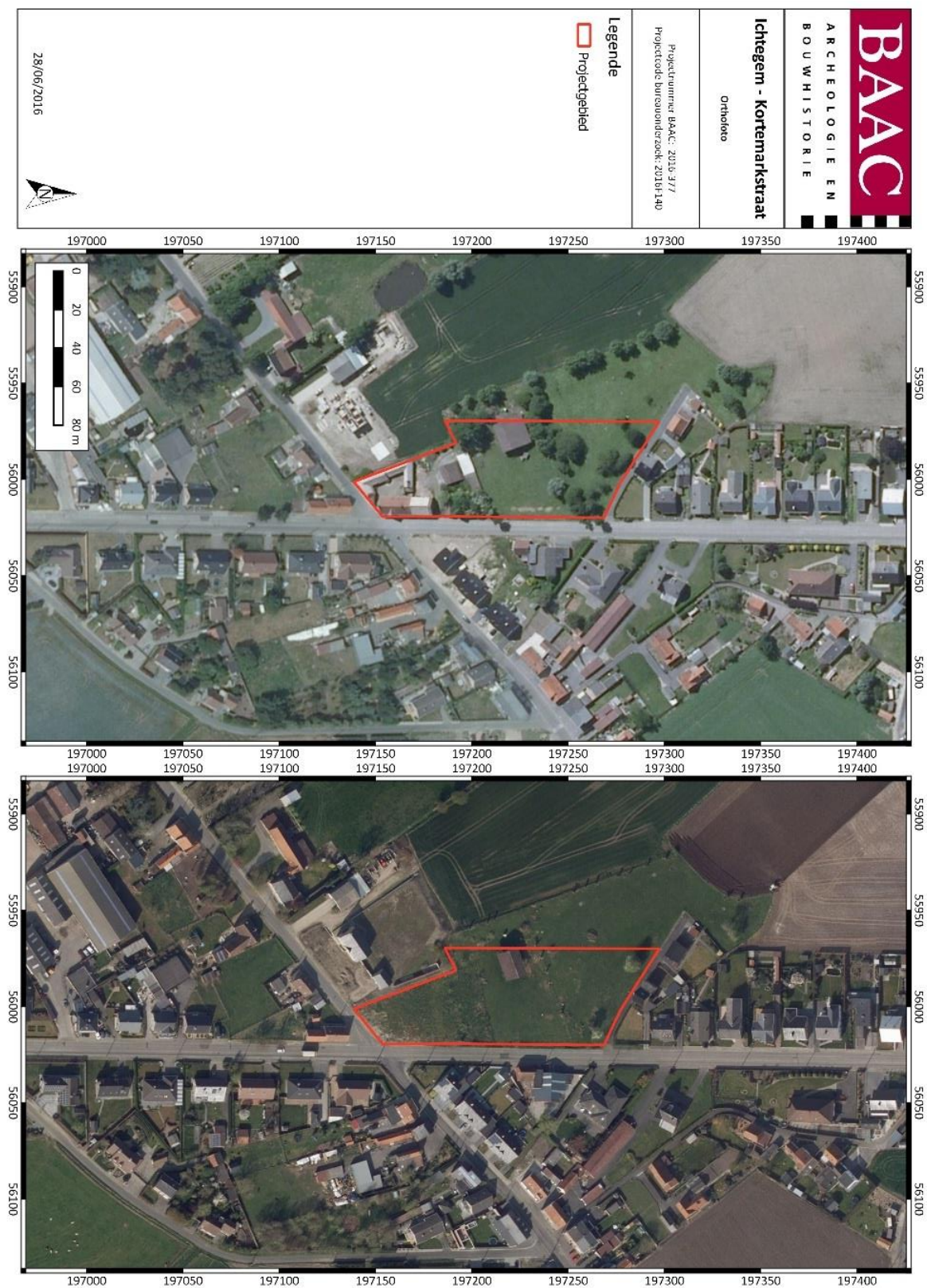

Figuur 9: Hoogteprofiel Ichtegem - Kortemark¹²

Het onderzoeksgebied heeft een totale oppervlakte van ca 5800m². Tot voor kort kon op de zuidelijke helft van het onderzoeksgebied nog een hoeve terug gevonden worden. Deze werd echter recentelijk afgebroken. Het noordelijk deel van het projectgebied is in gebruik als grasland met enkele verspreide bomen.

¹¹ Geopunt 2016

¹² Geopunt 2016

Figuur 10: Orthofoto van het projectgebied (voor en na de afbraak van de hoeve)¹³

¹³ Geopunt 2016

2.2.2 Geologie en landschap

2.2.2.1 Algemeen

De gemeente Ichtegem ligt op de grens tussen twee grote landschappelijke eenheden. Net ten noorden van de gemeente loopt de poldergrens waar de kustpolders beginnen. De polders, die langsheen de Vlaamse kust liggen kenmerken zich door hun lage en vlakke ligging, de zware kleibodems en talrijke afwateringsgrachten¹⁴. Het plangebied zelf ligt ten zuiden van deze grens en behoort dus tot de Zandstreek. Binnen de Zandstreek worden verschillende sublandschappen onderscheiden, zoals het Houtland, de oude veldgebieden van Torhout, het Land van Gistel, het bosgebied van Sint-Andries-Jabbeke, enz. Het onderzoeksgebied dat hier aan bod komt behoort tot het Houtland, meer specifiek het Westelijk houtland¹⁵. Dit gebied wordt in het noorden begrenst door Brugge, in het oosten grenst het aan het Meetjesland langs de provinciegrens van Oost- en West-Vlaanderen en in het zuiden wordt de grens gevormd door een denkbeeldige lijn tussen Tielt en Diksmuide.¹⁶

Het landschap in deze streek kenmerkt zich door een uitgesproken vlak karakter met uitzondering van enkele uitgesproken heuvels en plateaus. Deze zijn het resultaat van tertiaire opduikingen onder een dun quartair dek. In het zuidelijke deel van dit grondgebied wordt tekent zich het Plateau van Wijnendale af in het landschap. Dit erosiereliëf strekt zich uit van Aatrijke (Zedelgem) over Wijnendale (Torhout) tot aan Ruidenberg-Belhutte. Zoals reeds uit het eerder besproken Digitaal hoogtemodel kon blijken, ligt het projectgebied op deze hoger gelegen rug. De kamlijn van dit plateau fungeert in de regio als waterscheiding. Zo wateren de beken ten zuiden van dit plateau af naar de Handzamevaart (deelbekken van de IJzer) en de beekstelstels ten noorden van het reliëf wateren af richting de Moerdijkbeek-Moerdijkvaart, waar het water verder noordwaarts langs het Grootgeleed wordt afgeleid. In het huidige landschap vinden we vooral in het zuiden van het grondgebied, net ten zuidoosten van het projectgebied op de rand van het Plateau van Wijnendale bossen. We vinden er het Wijnendalebos en de uitlopers van het Edewallebos.¹⁷

2.2.2.2 Paleogeen en Neogeen (Tertiair)

Op basis van de Databank Ondergrond Vlaanderen¹⁸ wordt duidelijk dat het tertiair substraat in de buurt van het plangebied gevormd door de formatie van Tielt (lid van Egem) en de formatie van Gentbrugge met het lid van Merelbeke, Pittem en onder het projectgebied Vlierzele. Het lid van Vlierzele kenmerkt zich door groen tot grijsgroen fijn zand met soms kleihoudend, plaatselijk dunne zandsteenbankjes die glauconiet- en glimmerhoudend zijn.

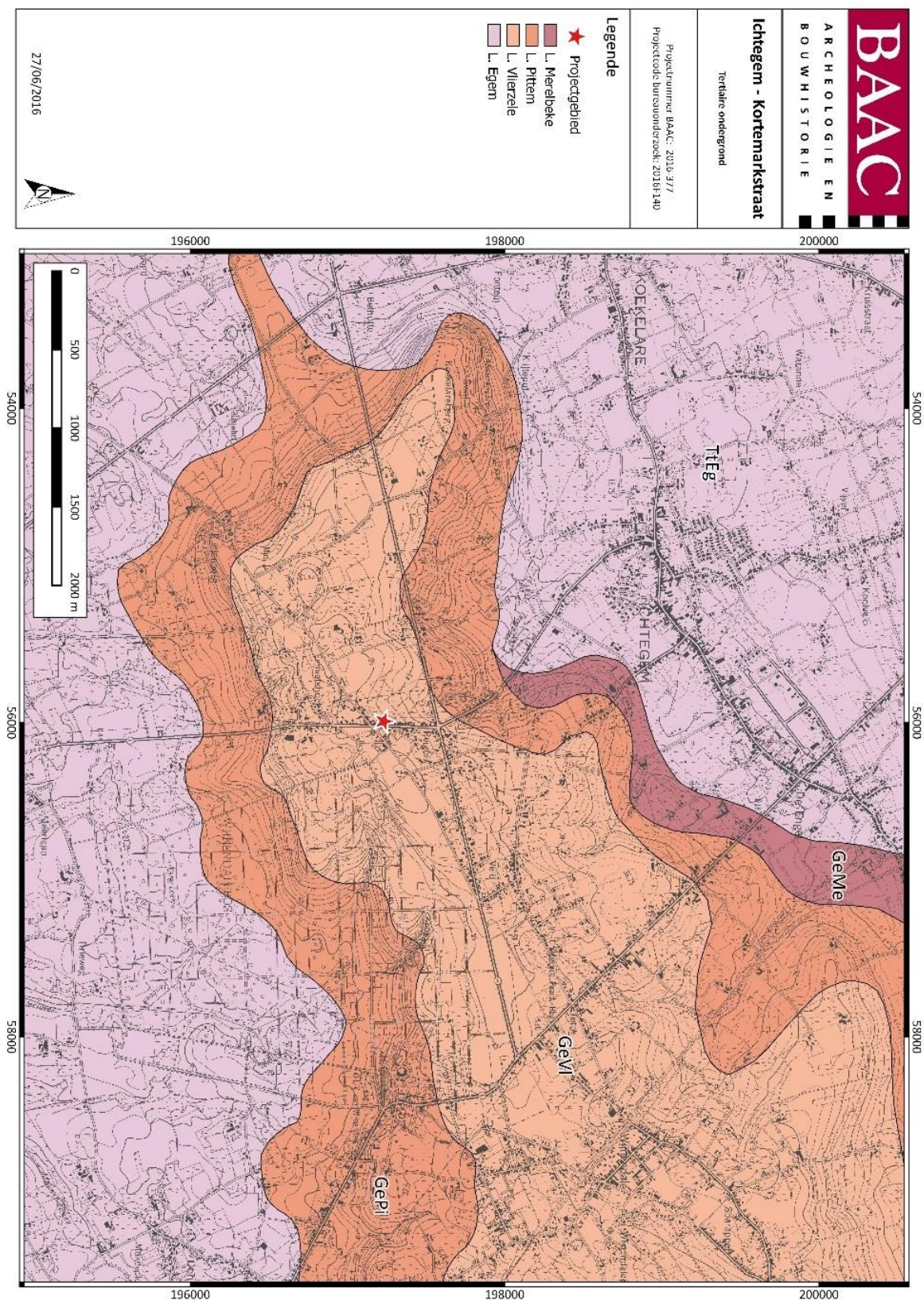
¹⁴ Verhulst, 1997, 10.

¹⁵ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016a

¹⁶ Van Hecke, ea, 2010, 23.

¹⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016a

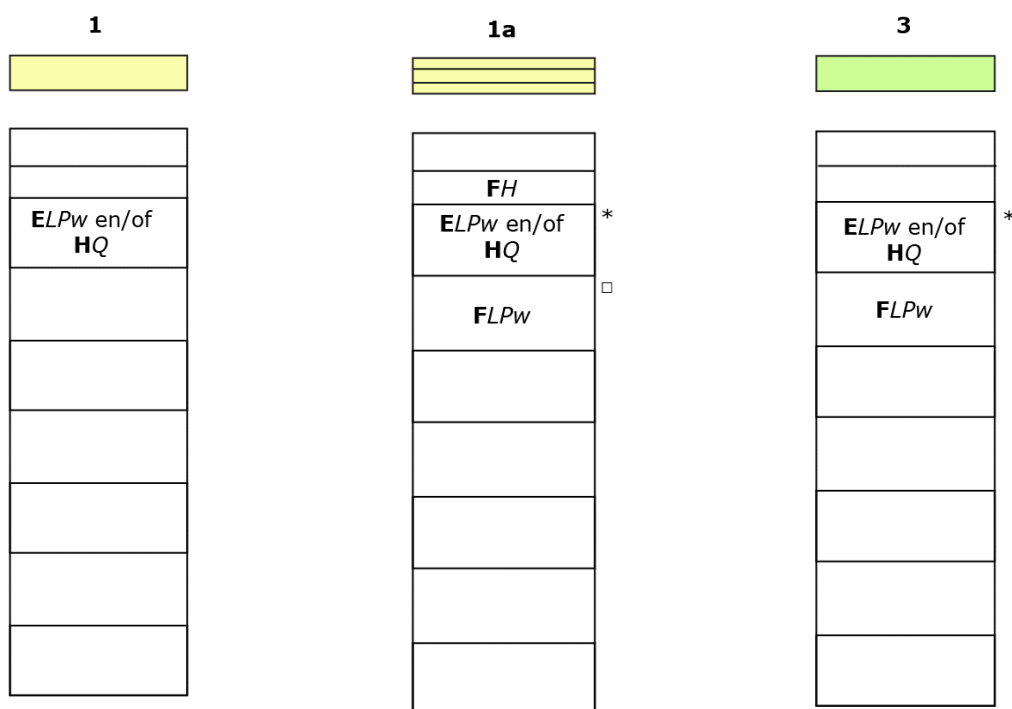
¹⁸ DOV Vlaanderen, 2016

Figuur 11: Situering van het onderzoeksgebied op de tertiairgeologische kaart¹⁹

2.2.2.3 Quartair

Op de quartairgeologische kaart schaal 1:200000 valt het plangebied binnen het profieltype 1 (Figuur 13). Dit type kenmerkt zich door eolische afzettingen van zand tot zandleem uit het Weichseliaan of vroege Holoceen (ELPw). Deze zandige afzettingen zijn dus met andere woorden het gevolg van de windwerkingen tijdens de laatste ijstijd.

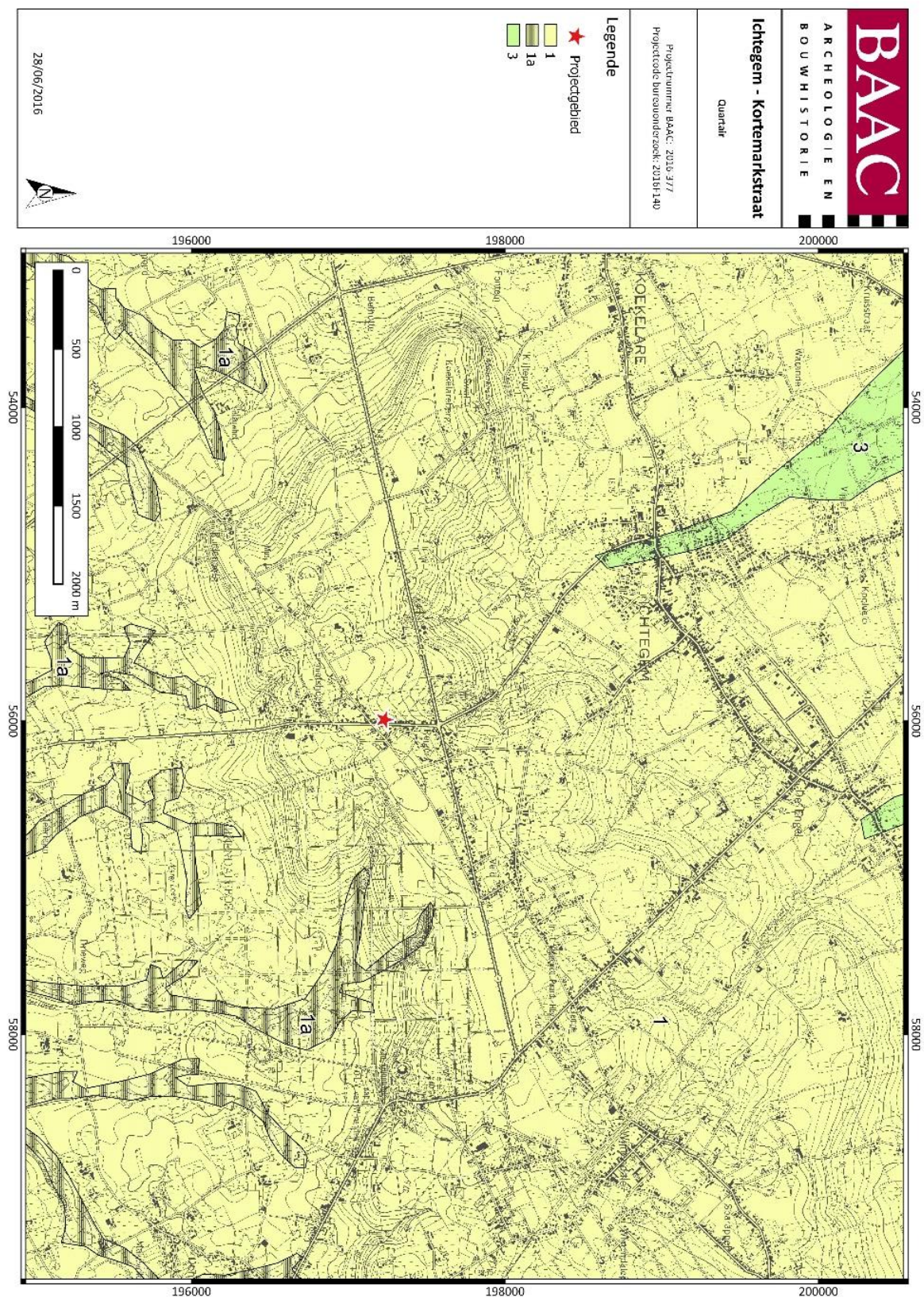

Figuur 12: Kenmerken van de quartairgeologische kaart wat betreft de omgeving van het plangebied²⁰

Ook de profieltypes 1a en 3 komen voor in de omgeving van het terrein. 1a is een profieltype dat gerelateerd is aan 1 maar waar de eolische afzettingen bedekt worden door fluviatiele afzettingen uit het Holoceen of mogelijk Tardiglaciaal (FLPw). Deze afzettingen zijn lokaal het gevolg van de afwatering van de Oost-West heuvelrug waar het projectgebied op gesitueerd kan worden door beekjes. Een voorbeeld van een dergelijke beek, de Fonteinebeek, vinden we net ten oosten van het projectgebied (Figuur 14).

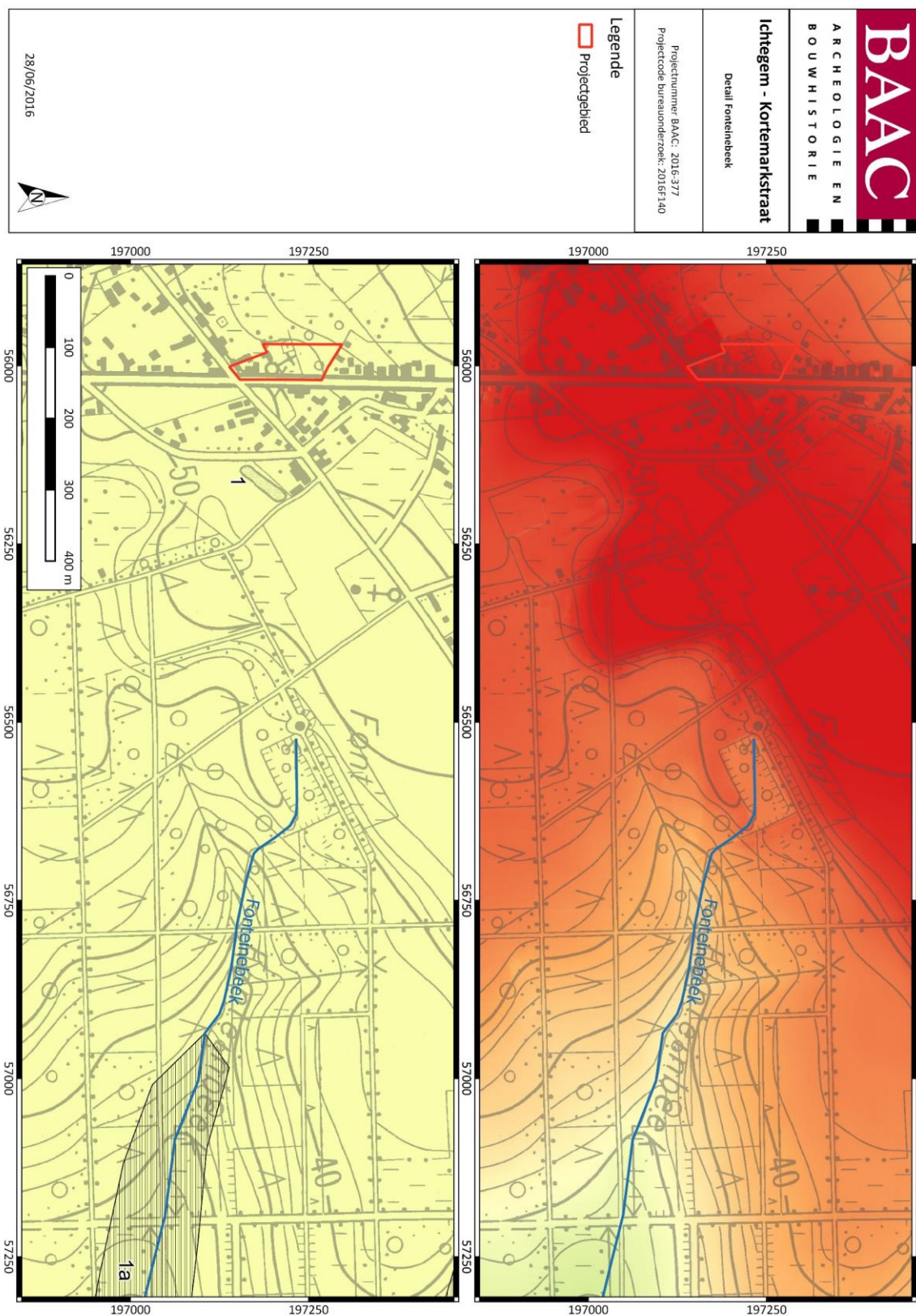
Profieltype 3 kenmerkt zich ook door eolische afzettingen uit het Weichseliaan of vroege Holoceen (ELPw) die in dit geval oudere fluviatiele afzettingen afdekken uit het Weichseliaan (FLPw).

²⁰ DOV Vlaanderen, 2016

Figuur 13: Situering van het projectgebied op de quartairgeologische kaart²¹

²¹ Geopunt 2016

Figuur 14: Detail Fonteinebeek²²
²² Geopunt 2016

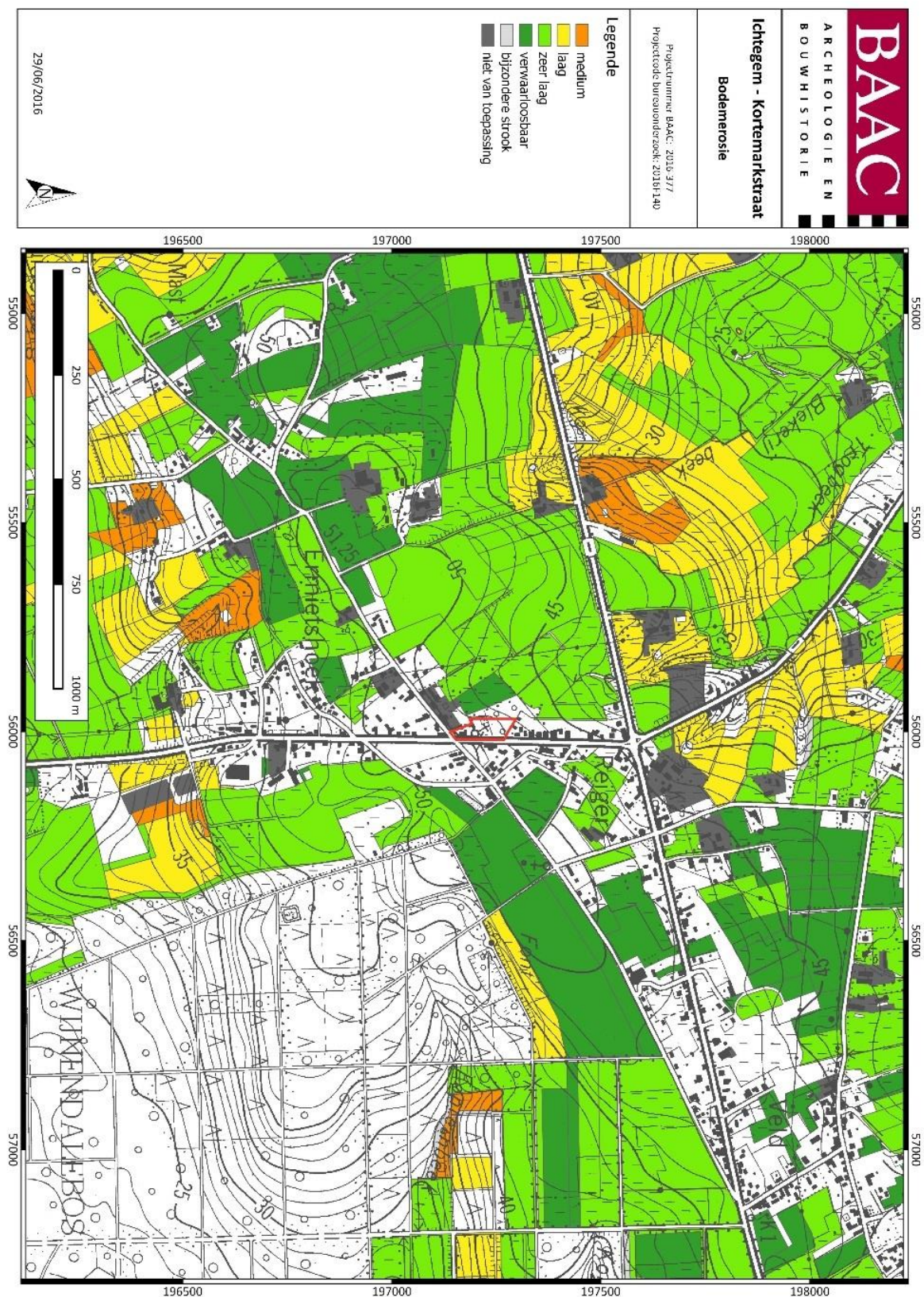
2.2.2.4 Bodem

Zoals te zien is op Figuur 15 wordt het grootste deel van het projectgebied zelf gekarteerd als *OB* of bebouwde zone. De oorzaak hiervoor is de hoeve die tot voor kort terug te vinden was op het zuidelijk deel van het terrein. Het noordelijk deel van het terrein wordt dan weer gekarteerd als *Zchd* of een matig droge zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont. Verder vinden we ten Westen van de projectlocatie nog bodems met een *wSdp2* bodemtype. Deze worden omschreven als matig natte lemige zandbodems. Verder naar het Westen en Oosten komen ook *SDPd* bodems voor. Deze kenmerken zich als vochtig lemig zand zonder profielontwikkeling.

Op de bodemerosiekaart wordt het plangebied zelf niet gekarteerd. Op aansluitende percelen in de onmiddellijke omgeving kunnen we verder enkel zeer lage of verwaarloosbare erosiegevoeligheid opmerken. Opvallend is dat enkele percelen die iets verder van het projectgebied liggen zich kenmerken door een gemiddelde erosiegevoeligheid. Dit heeft alles te maken met kleine lokale geomorfologische verschillen in het landschap. Zo is er bijvoorbeeld het perceel ten oosten van het projectgebied waar een gemiddelde erosiegevoeligheid gekarteerd werd. Dit is lokaal te verklaren door de combinatie van een steilere helling en de Fonteinebeek die door het perceel loopt.

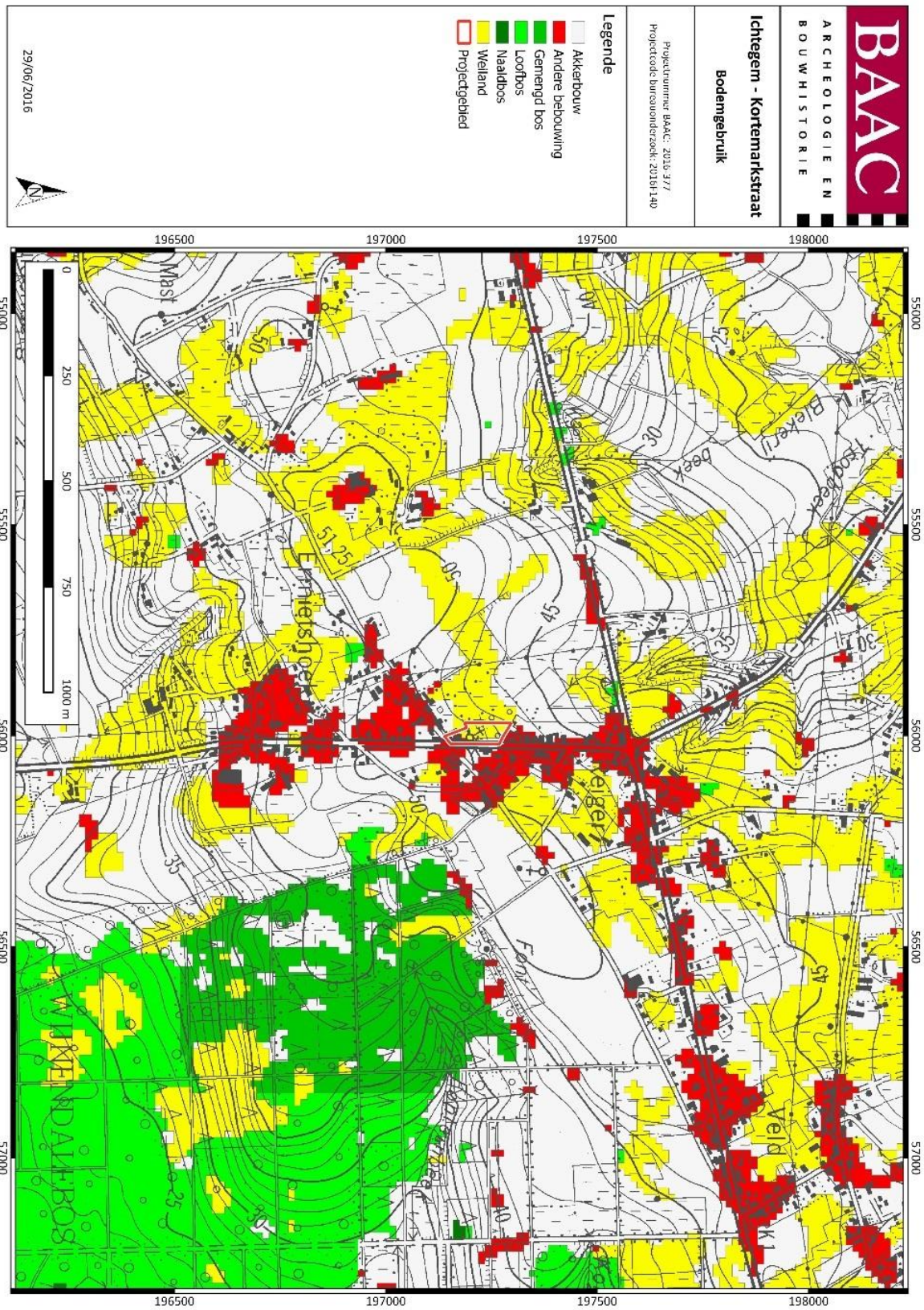
Op de bodemgebruikskaart van Vlaanderen wordt het projectgebied grotendeels gekarteerd als weiland. Het betreft ook hier vooral de noordelijke zijde van het projectgebied omdat de zuidelijke zijde tot voor kort bezet werd door een hoeve. Met uitzondering van het Wijnendalebos ten zuidoosten van het projectgebied wordt de verdere omgeving van het projectgebied vooral als Weiland gebruikt.

De geomorfologische kaart is voor het plangebied niet voorhanden en/of raadpleegbaar.

Figuur 16: Situering van het onderzoeksgebied op de bodemerosiekaart van Vlaanderen²⁴

²⁴ Geopunt 2016

Figuur 17: Situering van het onderzoeksgebied op de bodemgebruikskaat van Vlaanderen²⁵

²⁵ Geopunt 2016

2.3 Historiek

Hoewel in het gebied een weinig systematische prospectie plaatsvond, lijkt enkel de vondst van verschillende vuurstenen artefacten ter hoogte van de kruising van de Torhoutbaan en de Steenstraat (op ca. 1km in vogelvlucht van de onderzoekslocatie) te wijzen op bewoning in het Neolithicum. Uit eerdere periodes zijn vooralsnog geen vondsten bekend. Ook voor de daaropvolgende periodes werden tot op heden weinig concrete bewijzen voor de aanwezigheid van bewoning gevonden. Wel konden verschillende grafheuvels geïdentificeerd worden via luchtfotografie, waardoor het aannemelijk lijkt om in dit gebied ook effectieve bewoning aan te kunnen treffen voor deze periodes.

Wat de Romeinse tijd betreft kon de archeologie reeds meer informatie aan het licht brengen. Tot op heden lijkt het vooral om netwerk van landelijke boerenerven te gaan. Er werden Romeinse sporen aangetroffen langs de Industriestraat en de Sint-Bertinuslaan.²⁶

De Steenstraat (Ruidenbergstraat, Zuster Clarastraat en Steenstraat op Ichtegem), met opvallend recht tracé en langs het projectgebied lopend, is een historisch erg belangrijke weg en is terug te brengen tot een secundaire Romeinse heirbaan die Kassel en Aardenburg verbond via Brugge.

Hoewel uit de vroege Middeleeuwen weinig archeologische gegevens gekend zijn, is het Germaanse gem-toponiem Ichtegem (afgeleid van *ingaheim*) toch op een indicatie van bewoning. Het toponiem zelf dateert wellicht uit de laat-Merovingische of vroeg-Karolingische periode (7de tot 8ste eeuw). Wellicht werd in deze periode ook de parochie gesticht op de puinen van een Romeinse hoeve. De tempel die bij de hoeve hoorde zou zo bij de kerstening omgevormd zijn tot een christelijke tempel en later een parochiekerk.

Uit de volle- en late Middeleeuwen zijn dan weer tal van bronnen gekend. Verschillende kasteelsites illustreren het belang van de regio. Naast het site uit de Ganzestraat, waar het waarschijnlijk om edellieden met een eerder lokaal of regionaal belang gaat, is er de grafelijke kasteelsite van Wijnendale met het bijhorend Grafelijk domein. Deze site is reeds gekend vanaf de 11de eeuw. Naast de kasteelsites zijn ook verschillende omwalde hoeves gekend die opgetrokken werden door vrije boeren. Verschillende kleinere gehuchten, die later tot kernen uit zouden groeien, dateren uit deze periode. In deze periode (1119) wordt de gemeente vernoemd in een oorkonde van graaf Karel de Goede die de noordelijke helft van de gemeentes Ichtegem en Eernegem, Koekelare, Vladslo en Bovekerke als één groot heideveld beschrijft. De graaf schenkt in de oorkonde een deel van de opbrengsten aan de abdij van Oudenburg.²⁷

Specifieke aandacht in dit hoofdstuk dient te gaan naar enkele opmerkelijke aarden structuren die opgemerkt werden in het Wijnendalebos, net ten zuidoosten van het projectgebied. Het is nog steeds niet duidelijk hoe ze geïnterpreteerd moeten worden. Het zou mogelijks om restanten van foren of schansen uit de Staats-Spaanse oorlog kunnen gaan. Hypotheses als artisanale structuur in de context van het bosbeheer of omwalde hoeves op het grafelijk domein werden ook reedsvoorgesteld.

Ichtegem ligt tijdens de Eerste Wereldoorlog in het achterland van het Duitse front. Op 27 oktober 1914 wordt de vrije meisjesschool ingericht als Duits veldhospitaal. In 1917 worden tijdelijk vluchtelingen in de kerk ondergebracht. De pastoor laat optekenen dat tijdens de oorlog de zedelijkheid te lijden heeft onder de aanwezigheid van meer dan 8000 soldaten in de gemeente. De soldaten die overlijden in het veldhospitaal worden begraven in een tijdelijke begraafplaats aan de Sint-Bertinuslaan. Na de oorlog worden de stoffelijke resten overgebracht naar het Duitse kerkhof in

²⁶ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016a

²⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016a

Vladslo. In de hoek van de Moerdijkstraat, de Eernegemstraat en de Oostendesteeweg werd in 1917 een Duits militair vliegveld aangelegd.

In 1975 ontstaat de fusiegemeente Ichtegem die bestaat uit de hoofdgemeente Ichtegem en de deelgemeenten Bekegem en Eernegem.²⁸

2.4 Cartografische bronnen

Een andere belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Deze bron kan ons niet alleen meer vertellen over het landgebruik op het projectgebied. Ook het landschap, en de veranderingen daarin doorheen de tijd, kunnen geïllustreerd worden. Door verschillende kaarten chronologisch te rangschikken kunnen we trachten de evolutie van het projectgebied doorheen de tijd te duiden.

Een belangrijke facet van dit onderzoek is zoals reeds aangehaald het landgebruik binnen het projectgebied doorheen de tijd. Is er volgens het kaartmateriaal ooit bebouwing geweest op de site? Werd het land intensief bewerkt als akkerland of eerder als extensief graasland gebruikt? Het antwoord op deze vragen biedt ons veel inzicht over de respectievelijke site.

Een belangrijke noot hierbij is natuurlijk dat de resultaten van dit onderzoek voorwaardelijk zijn en niet sluitend. Het ontbreken van bijvoorbeeld bebouwing op de historische kaarten is geen garantie dat er nooit bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven, en was er geen of weinig aandacht voor de kleinere structuren. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Eventueel oudere structuren zouden tegen die tijd al lang uit het landschap kunnen verdwenen zijn.

Het bestuderen van historische kaarten is maar een deel van het onderzoek en moet altijd met de nodige voorzichtigheid benaderd worden. Een archeologisch onderzoek kan vaak definitief antwoord geven bij vragen die gesteld worden tijdens het bestuderen van historisch kaartmateriaal.

²⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016a

Figuur 18: Het plangebied weergegeven op de Ferrariskaart²⁹

²⁹ Geopunt 2016

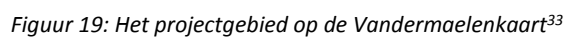
De Ferrariskaart werd tussen 1770 en 1778 opgesteld onder leiding van Jozef Jean François Graaf de Ferraris, generaal bij de Oostenrijkse artillerie. De kartering gebeurde ‘door afpassing en op het zicht’. De kaart bevat dus lokale vertekeningen, niet-systematische fouten en soms zelfs fantasierijke invullingen. Toch is ze de eerste systematische en grootschalige kartering in Europa en is dus bijgevolg een belangrijke informatiebron. Ze stelt nauwkeurig het landschap voor op het einde van de 18e eeuw, dus op het einde van het ancien régime.³⁰ Op de kaart (Figuur 18) zien we dat de hoeve die afgebroken werd op het zuidelijk deel van het projectgebied mogelijks een voorganger gekend heeft die zeker tot in de 18e teruggaat. Het noordelijke deel van het projectgebied is hier gekarteerd als akkerland. De Kortemarkstraat die vandaag Ichtegem met Kortemark verbindt bestond duidelijk in deze periode nog niet. Opvallend is de Steenstraat. Deze straat loopt van het zuidwesten van het kaartbeeld in een min of meer rechte lijn tot in het noordoosten van de kaart. Hoewel ze nu uit verschillende straatnamen bestaat wordt ze hier reeds afgebeeld als één doorlopende straat. De weg gaat waarschijnlijk terug tot een secundaire Romeinse heirbaan tussen Kassel en Aardenburg.³¹ Ten noorden van de weg wordt het landschap vooral gekarakteriseerd als akkerland. Ten zuiden van de Steenstraat zien we dan weer een enorm woud dat aangeduid wordt als het *Wynendale Bosch*. Dit bos hoorde bij het grafelijke domein van de kasteelsite Wynendale die verder naar het oosten ook te herkennen is op de Ferrariskaart.

In het pas onafhankelijke België richt Philippe Vandermaelen het *Établissement géographique de Bruxelles* op. Tussen 1846 en 1854 geeft hij een topografische kaart van geheel België uit op schaal 1/20000. De kaart is zwart/wit met bijzondere aandacht voor het wegennet en de bewoning. Landgebruik daarentegen wordt zeer algemeen aangegeven en het reliëf wordt door middel van schapjes gesuggereerd. De stad die, zoals reeds aangehaald in de 18e en het begin van de 19e eeuw een grote groei kent, had ongetwijfeld nood aan bouwgronden³². Ook op deze kaart zien we de Steenstraat vanuit de zuidwest hoek van de kaart tot in de noordoost hoek van de kaart lopen. Op de kaart zien we ook nog steeds het grote Wynendale bos en het bijhorende kasteel, ten oosten van het projectgebied. Opvallend voor het bos is dat een dambordpatroon aanwezig is waaruit verschillende blokken lijken ontgonnen te zijn. Waarschijnlijk werd het bos in deze periode dus deels ontgonnen en eventueel later terug aangeplant.

³⁰ Beyaert 2006, 11-12.

³¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016a

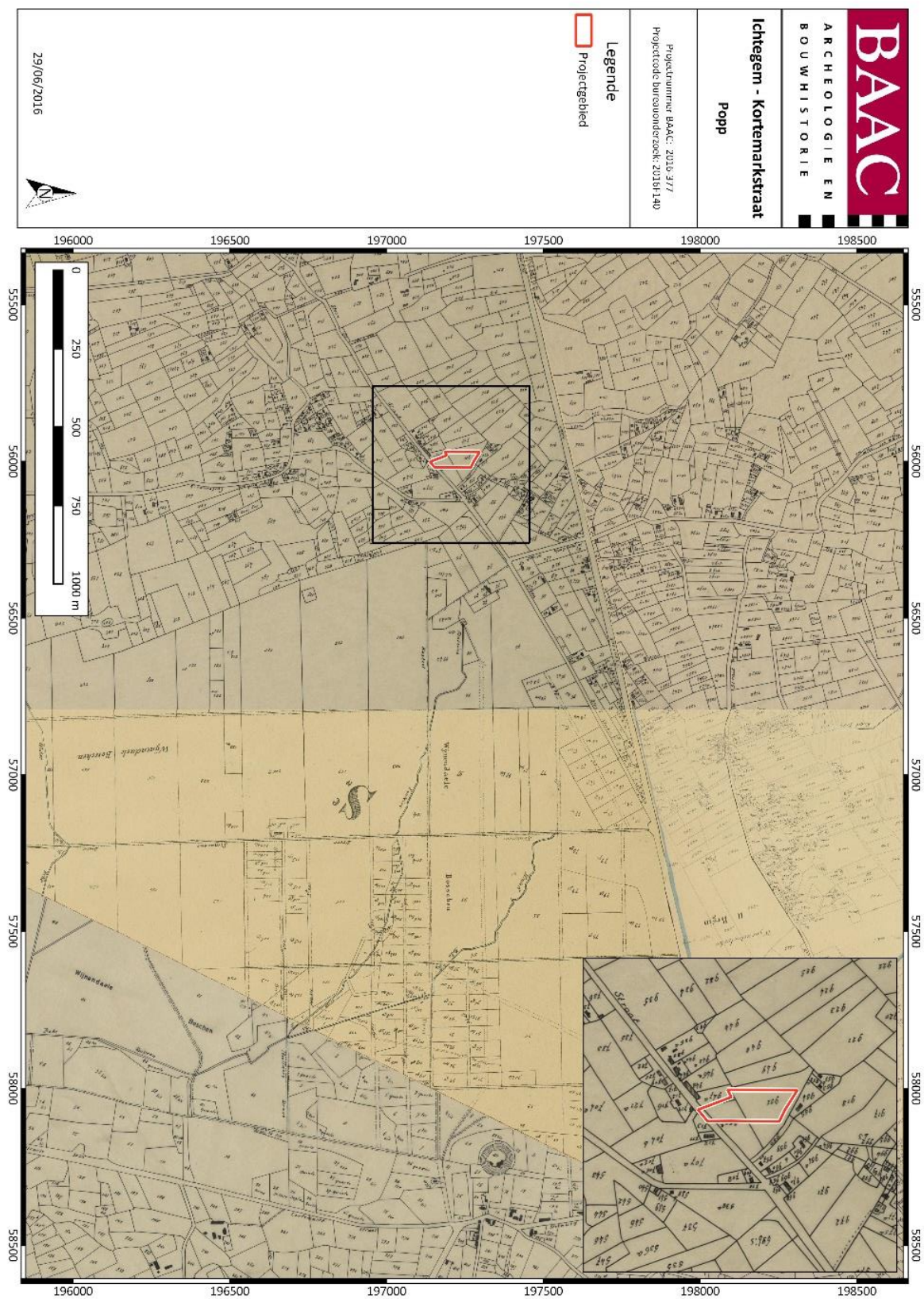
³² Beyaert 2006, 12-13.

De Poppkaarten uit de 2de helft 19de eeuw (1842-1879) tonen hoofdzakelijk de in de 19de eeuw geldende percelering. Hieronder zien we het plangebied aangeduid op de Poppkaart. De percelering in de buurt van het projectgebied kent een duidelijke tweeledigheid. Enerzijds zijn er de kleinere, vaak langgerekte percelen in het noorden en oosten van het kaartbeeld. Dit zijn typische perceelsvormen die duiden op een systematische ontginning van het landschap. Anderzijds zijn er de grote blokpercelen ten zuidoosten van het projectgebied. Deze grote blokken wijzen er waarschijnlijk op dat dit deel van het landschap nog niet even intensief aan ontginning onderworpen was. Wel zien we dat de grotere blokken stelselmatig ook in kleinere blokken lijken verdeelt te worden. Mogelijks wijst dit op het plan om het hier aanwezige bos in de nabije toekomst ook intensiever te gaan bewerken.

Een opvallend bij beide voorgaande kaarten is het ontbreken van de bebouwing, die op de Ferrariskaart wel werd gesuggereerd. Of het hier gaat om een cesuur in bebouwing of een 'foute' weergave op het 18de eeuwse plan is niet duidelijk.

De Atlas der Buurtwegen zou in deze context ook als cartografische bron kunnen gebruikt worden maar wordt hier niet expliciet besproken omdat ze geen toegevoegde waarde heeft naast de twee andere 19^e eeuwse kaarten.

Figuur 20: Het projectgebied op de Popp kadasterkaart³⁴

³⁴ Geopunt 2016

2.5 Archeologische data

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt ons om een inschatting te maken over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied. Voor het plangebied zelf aan de Kortemarkstraat zijn er geen archeologische waarden gekend ³⁵. Rondom het projectgebied werden volgende meldingen teruggevonden. Een overzicht:

CAI-NUMMER	OMSCHRIJVING
74650	SITE MET WALGRACHT (LATE MIDDELEEUWEN)
206176	KRINGGREPPEL (ONBEPAALE DATERING) (JACQUES SEMEY)
206167	KAVELSTRUCTUREN (NIEUWSTE TIJD) (JACQUES SEMEY)
206168	GRACHTEN (ONBEPAALE DATERING)
206169	KUILEN (ONBEPAALE DATERING) (JACQUES SEMEY)
206170	GRAFHEUVEL (METAALTIJDEN) (JACQUES SEMEY)

Figuur 21: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied

Afgezien van deze locaties in de nabijheid van het projectgebied vinden we iets verder ten oosten van de onderzoeksgebied aanvullend nog enkele belangrijke CAI vindplaatsen:

CAI-NUMMER	OMSCHRIJVING
300003	OMWALD KASTEEL (11 ^E EEUW)
158405	SLAG BIJ WIJNENDALE (18 ^E EEUW)

Vindplaats 300003 is een omwald kasteel met paardenstallen, koetshuis, hoveniers- en koetsierswoning, ijskelder, portierswoning met omheiningsmuur. De muren, torens en poorten van de structuur zijn beschermd als monument. Deze historische kasteelsite, die terug gaat tot in de 11^e eeuw, is ontstaan op de zuidelijke helling van het reeds besproken plateau van Wijnendale. De site is hoog gelegen ten opzichte van de directe omgeving en ligt aan de rand van een groot aaneengesloten boscomplex van ongeveer 280 ha.

Rond 1085-1095 laat graaf Robrecht de Fries ter plaatse een eerste houten burcht bouwen. Het betreft waarschijnlijk een motteburcht met opper- en neerhof met ringgracht. Gwijde van Dampierre laat deze later verstenen. Het complex bestaat dan uit een omwalde ronde burcht met 11 halfronde torens en een zware toegangstoren. Vanaf de 15de eeuw worden herstellingswerken noodzakelijk en in de loop

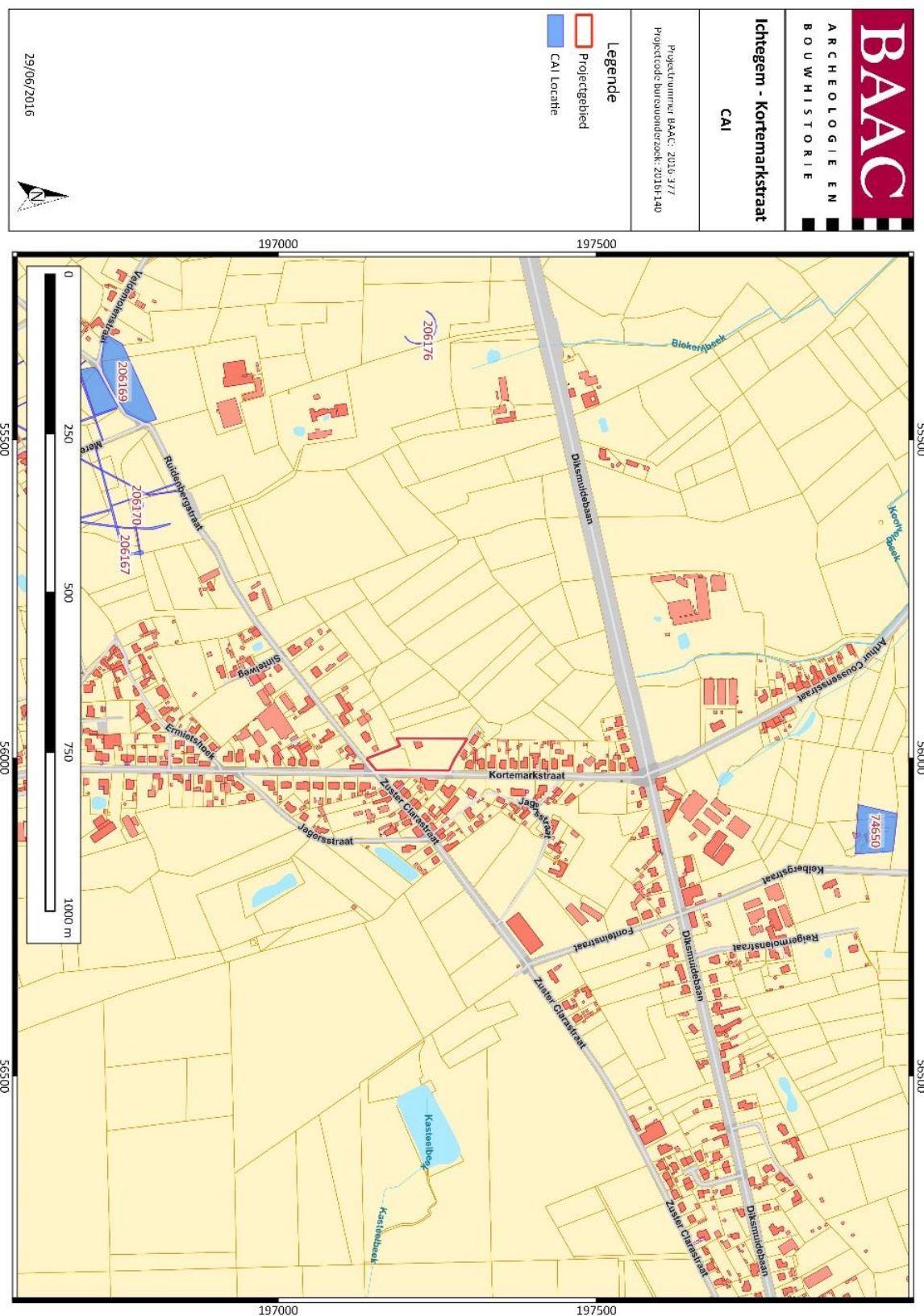
³⁵ Centraal Archeologische Inventaris 2016a

van de 16de – 17de kent de site een geleidelijk verval. In de 19de eeuw wordt het grotendeels herbouwd en uitgebreid (inclusief de 13de-eeuwse waterburcht).³⁶

Iets ten noordoosten van vindplaats 300003 vinden we de CAI-locatie 158405. Tijdens de Spaanse Successieoorlog (1701-1714) wordt hier de Slag bij Wijnendale uitgevochten. Het Franse leger (o.l.v. graaf de la Motte, 22000 manschappen) en het geallieerde leger (o.l.v. generaal Webb, 10000 manschappen) staan tegenover elkaar. Na een kort en hevig gevecht van twee uur sneuvelen 3000 tot 4000 Franse en Spaanse soldaten. Aan geallieerde zijde sneuvelen 900 manschappen. Dankzij de overwinning bereikt het Engelse konvooi op 29 september ongehinderd Rijsel en kan de aldaar reeds ingezette belegering voortgezet worden. Drie weken later, op 22 oktober, valt de stad.³⁷

³⁶ Centraal Archeologische Inventaris 2016a

³⁷ Centraal Archeologische Inventaris 2016a

Figuur 22: CAI: Archeologische vindplaatsen in de omgeving van het projectgebied³⁸

2.6 Gekende verstoringen

Onderstaande figuren illustreren de recente verstoringen die kunnen verwacht worden op het terrein. Tot voor kort werd het zuidelijke deel van het terrein ingenomen door een hoeve die die tussen 2009 en 2015 afgebroken werd. Wanneer de hoeve werd gebouwd is niet met zekerheid te achterhalen. Indien de kaartbronnen worden gehanteerd is deze ten vroegste als laat 19de eeuws te plaatsen. Enkel de loods centraal tegen de westelijke grens is momenteel nog aanwezig. Aangezien het hier naar alle waarschijnlijkheid geen massieve structuren met diepe funderingen betreft (particuliere woningbouw), zal de impact op de aanwezige archeologie echter eerder beperkt zijn. Eventuele kelderruimtes zullen wel de nodige verstoringen hebben veroorzaakt.

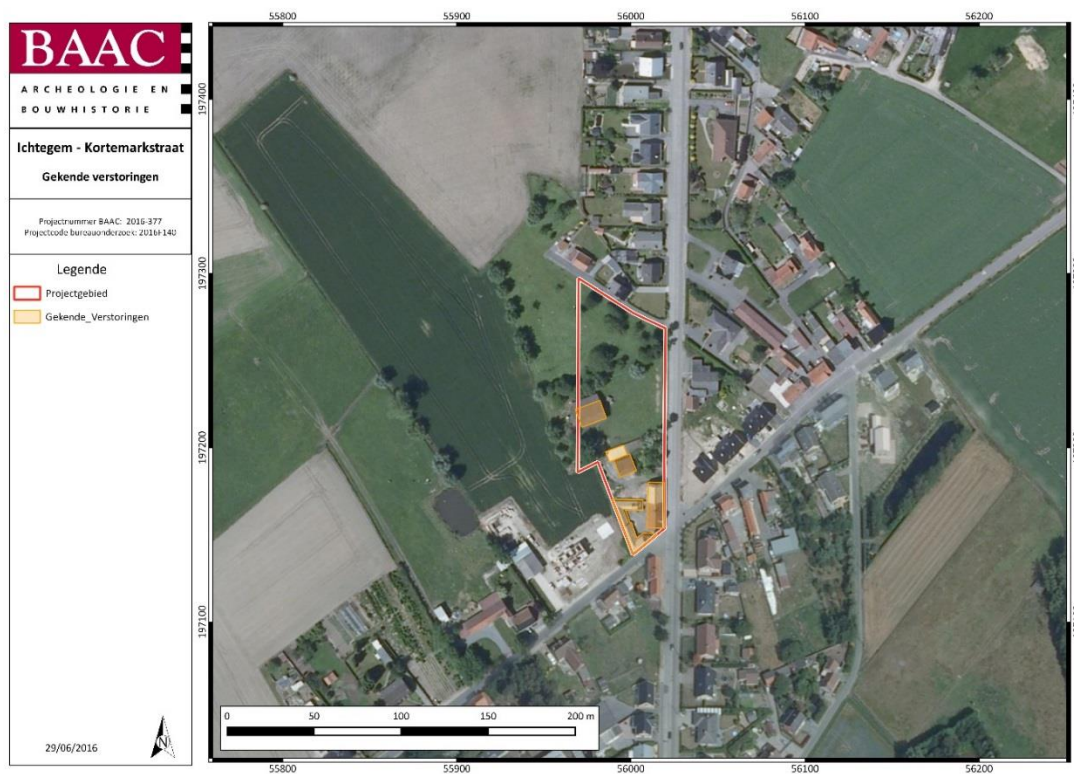
Figuur 23: Zicht op de gesloopte hoeve (augustus 2009).³⁹

Het noordelijk deel van het terrein zijn steeds als graas- of akkerland in gebruik geweest in recente periodes.

³⁹ www.google.be

Figuur 24: zicht op het achterliggend deel met grasland en boomgaard (augustus 2009).⁴⁰

Figuur 25: Gekende recente verstoringen op het terrein⁴¹

⁴⁰ www.google.be

⁴¹ Geopunt 2016

Figuur 26: Vergelijking orthofoto 2009 en 2015⁴²

⁴² Geopunt 2016

2.7 Besluit

2.7.1 Archeologische verwachting

Op basis van de verzamelde bodemkundige, historische, cartografische en archeologische gegevens kan gesteld worden dat het landschap in de regio van het onderzoeksterrein zeer aantrekkelijk is voor bewoning gezien zijn hoge strategische ligging in het landschap, op het Plateau van Wijnendale. Gezien de ligging op een verhevenheid in het landschap, in combinatie met een vruchtbare zandige bodem kan gesteld worden dat het plangebied en zijn directe omgeving zeer aantrekkelijk geweest zijn voor bewoning en menselijke activiteit in het verleden.

Luchtfotografie door Jaques Semey kon ongeveer 500 meter ten westen van het projectgebied een kringgreppel en enkele oude perceelsgreppels uit de Metaaltijden documenteren. Deze sporen wijzen erop dat het plateau van Wijnendale reeds in deze tijden aantrekkelijk was voor de mens.

Historisch cartografisch onderzoek kon aantonen dat de terreinen langs een belangrijke weg liggen die vermoedelijk in de Romeinse tijd reeds bestond en de belangrijke plaatsen Kassel en Aardenburg verbond.

Vanaf de 11^e eeuw wordt iets ten oosten van het terrein een grafelijk kasteeldomein opgericht dat tot de 17^e eeuw blijft bestaan en in de 19^e eeuw terug opgebouwd wordt. Tenslotte is er de slag bij Wijnendale die net ten noordoosten van het projectgebied uitgevochten werd.

Het bodembestand is in het zuiden van het plangebied verstoord door de inplanting het onlangs gesloopte hoeve-complex en vermoedelijk werd gebouwd in de laat 19de eeuw. De verstoringsgraad is echter niet gekend, waardoor het onmogelijk is om uitspraak te doen over de gaafheid van het bodemarchief. Naar het noorden toe lijkt het bodembestand in het plangebied niet te zijn aangetast gedurende de laatste eeuwen, waardoor de kans op het treffen van archeologische sporen hier hoger is.

De enige manier om zekerheid te verkrijgen over de effectieve aanwezigheid, aard en waarde van archeologische informatie is verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem.

De te verwachten onroerende structuren en roerende elementen voor het projectgebied aan de Kortemarkstraat te Ichtegem zijn de volgende:

- Perceelsgrenzen
- Nederzettingssporen uit verschillende historische periodes.

Aan de hand van de voorhanden zijnde bronnen kan er niet met zekerheid gezegd worden of er structuren zullen worden aangetroffen binnen het plangebied. De onderzoekslocatie wordt niet specifiek bij naam vermeld in de historische bronnen. Op basis van de bodemkundige en cartografische gegevens lijkt het archeologisch potentieel groot. De landschappelijke positie en de nabijheid van enkele archeologische vindplaatsen, maken het projectgebied interessant voor verder onderzoek.

2.7.2 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

De historische en cartografische gegevens laten vermoeden dat het ruime onderzoeksgebied reeds vanaf de Romeinse tijd in gebruik zou kunnen geweest zijn. Ondanks deze bureaustudie is het

onmogelijk met zekerheid het onderzoeksgebied vrij van sporen te verklaren. Om de eigenaar niet te belasten met een gefaseerd vooronderzoek, wordt geadviseerd het onderzoek uit te voeren wanneer de totaliteit van de oppervlakte van het onderzoeksgebied beschikbaar is voor archeologisch onderzoek.

Op basis van de uitgevoerde bureaustudie wordt door BAAC Vlaanderen bvba een vooronderzoek met ingreep in de bodem geadviseerd, dit in de vorm van proefsleuven. De noordelijke helft van het terrein, die steeds gevrijwaard bleef van verstoring, heeft sowieso een aanzienlijk archeologisch potentieel. De desktopstudie heeft echter aangetoond dat in het zuidelijke deel van het terrein het bodemarchief mogelijks verstoord is door de bouw en afbraak van een recente hoeve. De graad van verstoring kan echter niet in kaart gebracht worden zonder verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem.

2.7.3 Samenvatting gespecialiseerd publiek

In het plangebied, langs de Kortemarkstraat in Ichtegem, wordt een verkavelingsproject gepland door Hectaar NV. Het betreft enkele percelen die tot op heden hoofdzakelijk als weiland in gebruik waren, en in het zuidelijk deel gedeeltelijk bebouwd waren. Daar het bouwproject aan de nodige criteria voldoet inzake oppervlakte e.d. diende een archeologienota te worden opgemaakt. Het doel van archeologienota was het inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied en het opstellen van een programma van maatregelen voor een (eventueel) vervolgonderzoek. Gebaseerd op de resultaten van het uitgevoerde bureauonderzoek is de noodzaak voor verder archeologisch onderzoek op het terrein bevestigd.

Voor het bureauonderzoek werd gebruik gemaakt van zo veel mogelijk beschikbare bodemkaarten, geologische kaarten, historische kaarten en archeologische gegevens. Bovendien werden de – nog niet in detail uitgewerkte – plannen van de opdrachtgever geplot op de bestaande situatie. Op deze manier kon een inschatting worden gemaakt van het onderzoekspotentieel van het plangebied aan de hand van bodem- en aardkundige gegevens en kon een specifieke verwachting ten aangaan van de archeologische waarden op het terrein worden vastgesteld. Bovendien kon worden ingeschat wat de impact van reeds bestaande verstoringen op het eventueel aanwezige erfgoed waren geweest, en de omvang van vernietiging van het potentieel aanwezige erfgoed door de geplande nieuwbouw werd ingeschat.

Het bureauonderzoek toonde aan dat het plangebied waardevolle archeologische resten zou kunnen bevatten vanaf de Metaaltijden tot de Nieuwe Tijd, waarbij het vermoedelijk zou gaan om grondsporen en artefacten, gelinkt aan agrarische bewoning of activiteit uit de Metaaltijden tot de Nieuwe Tijd. Indicaties voor restanten uit oudere periodes, de steentijd, zijn er niet direct, maar zijn nooit uit te sluiten. Een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem kan dan ook leiden tot een zekere kenniswinst voor de omgeving binnen een archeologisch kader, ter aanvulling van het huidige bureauonderzoek.

Vanwege het feit dat het terrein nog niet in eigendom van de opdrachtgever is, betreft het hier een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit houdt in dat de ingreep in de bodem zoals gesteld in het programma van maatregelen, op een later tijdstip, na het in eigendom komen van de terreinen, uitgevoerd dient te worden.

2.7.4 Samenvatting breed publiek

In het plangebied, langs de Kortemarkstraat in Ichtegem, wordt een verkavelingsproject gepland door Hectaar NV. Het betreft enkele percelen die tot op heden hoofdzakelijk als weiland in gebruik waren, en in het zuidelijk deel gedeeltelijk bebouwd waren. Daar het bouwproject aan de nodige criteria voldoet inzake oppervlakte e.d. diende een archeologienota te worden opgemaakt. Het doel van dit

rapport was het inschatten van het archeologisch potentieel binnen het plangebied en het opstellen van een archeologisch vervolgtraject. Gebaseerd op de resultaten van het uitgevoerde bureauonderzoek is de noodzaak voor verder archeologisch onderzoek op het terrein bevestigd.

Het bureauonderzoek, waarbij zoveel mogelijk bronnen werden geraadpleegd, toonde aan dat het plangebied waardevolle archeologische resten zou kunnen bevatten vanaf de Metaaltijden tot de Nieuwe Tijd, waarbij het vermoedelijk zou gaan om grondsporen en vondsten, gelinkt aan een landbouwgemeenschap of andere activiteit (begroving) uit de Metaaltijden tot de Nieuwe Tijd. Indicaties voor restanten uit oudere periodes, de steentijd, zijn er niet direct, maar zijn nooit uit te sluiten. Een verder archeologisch proefonderzoek, in de vorm van proefsleuven, kan dan ook leiden tot een zekere kenniswinst voor de omgeving binnen een archeologisch kader, ter aanvulling van het huidige bureauonderzoek.

2.8 Lijst met figuren

Figuur 1: Het plangebied weergegeven op de topografische kaart.	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Figuur 2: Het plangebied weergegeven op de GRB (grootschalig) De loods centraal in het westen betreft nr. C951n.	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Figuur 3: Orthofoto met aanduiding van verstoringen in het landschap	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Figuur 4: Grondplan van de geplande verkaveling.	9
Figuur 5: Geplande ingrepen geplot op een orthofoto	10
Figuur 6: Situering van het projectgebied op de GRB (kleinschalig)	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Figuur 7: Hoogteprofiel Noord-Zuid van het projectgebied	14
Figuur 8: De locatie van het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II	15
Figuur 9: Hoogteprofiel Ichtegem - Kortemark	16
Figuur 10: Orthofoto van het projectgebied (voor en na de afbraak van de hoeve)	17
Figuur 11: Situering van het onderzoeksgebied op de tertiairgeologische kaart	19
Figuur 12: Situering van het projectgebied op de quartairgeologische kaart.	21
Figuur 13: Kenmerken van de quartairgeologische kaart wat betreft de omgeving van het plangebied	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Figuur 14: Detail Fonteinebeek	22
Figuur 15: Het projectgebied gesitueerd op de bodemkaart van Vlaanderen	24
Figuur 16: Situering van het onderzoeksgebied op de bodemerosiekaart van Vlaanderen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Figuur 17: Situering van het onderzoeksgebied op de bodemgebruikskaart van Vlaanderen	28
Figuur 18: Het plangebied weergegeven op de Ferrariskaart	31
Figuur 19: Het projectgebied op de Vandermaelenkaart	33
Figuur 20: Het projectgebied op de Popp kadaasterkaart	35
Figuur 21: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied	36
Figuur 22: CAI: Archeologische vindplaatsen in de omgeving van het projectgebied	38
Figuur 23: Zicht op de gesloopte hoeve (augustus 2009).	39
Figuur 24: zicht op het achterliggend deel met grasland en boomgaard (augustus 2009).	40
Figuur 25: Gekende recente verstoringen op het terrein	40
Figuur 26: Vergelijking orthofoto 2009 en 2015	41

2.9 Bibliografie

AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN (AGIV) 2014: Geopunt [online], <http://www.geopunt.be> (geraadpleegd op 18 juni 2016).

BEYAERT M., e.a. 2006: België In Kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie, Tielt: Uitgeverij Lannoo, 11-13.

CENTRAAL ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS 2016a: CAI Databank [online], <https://cai.onroenderfgoed.be/> (geraadpleegd op 28 juni 2016).

CENTRAAL ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS 2016b: CAI Databank [online], <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/300003> (geraadpleegd op 28 juni 2016).

CENTRAAL ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS 2016c: CAI Databank [online], <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/158405> (geraadpleegd op 28 juni 2016).

DOV VLAANDEREN 2016: Databank Ondergrond Vlaanderen [online], <https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/index.html> (geraadpleegd op 28 juni 2016).

FEDERALE OVERHEIDSDIENST FINANCIËN 2016: CadGis FOD Financiën [online], http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 28 juni 2016).

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2016a: *Ichtegem*. Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed [online], (geraadpleegd op 28 juni 2016).

VAN HECKE E., e.a. 2010: Atlas van België: 2: Landschap, platteland en landbouw, Gent: Academia Press.

VERHULST A., 1997: Landschap en landbouw in Middeleeuws Vlaanderen, Brussel: Gemeentekrediet van België, 10.

3 Bijlagen

3.1 Privacyfiche (wordt afzonderlijk bijgeleverd)

3.2 Voorstel verkavelingsplan

3.3 Programma van Maatregelen (wordt afzonderlijk bijgeleverd)

3.4 Tabel met archeologische perioden

BC/AD	Archeologische periode	Geologie	Klimaat	Cal C14 BP		
1.800	Nieuwste Tijd	Holoceen	Subatlanticum	1.000		
1.500	Nieuwe Tijd					
500	Middeleeuwen					
0	Romeinse Tijd					
50	IJzertijd					
800	Bronstijd		Subborea	3.000		
2.000	Neolithicum			4.000		
4.500				Atlanticum	5.000	
5.300					Mesolithicum	
8.800	Paleolithicum	Pleistocene	Borea	8.000		
			Preborea	10.000		
			Late Dryas	12.000		
			Allerød			
			Vroege Dryas			
			Bølling			
			Weichsel			
100.000		Eem				
300.000			Saale			

